

Son Değişiklikleriyle 6502 Sayılı Kanun Kapsamında Tüketici Kredisi Sözleşmeleri

Mustafa Doğukan CANER*

Bu makale hakem incelemesinden geçmiştir ve TÜBİTAK – ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir.

* Avukat, Ankara Barosu. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi. dogukancaner98@gmail.com
ORCID: 0000-0002-8184-4955

Makale geliş tarihi: 4 Şubat 2023 **Makale kabul tarihi:** 13 Ekim 2023

Atıf önerisi: Caner, Mustafa Doğukan. “Son Değişiklikleriyle 6502 Sayılı Kanun Kapsamında Tüketici Kredisi Sözleşmeleri.” *Ankara Barosu Dergisi* 81, no. 4 (Cumhuriyet 100. Yıl Özel Sayısı, Ekim 2023): 237-293.

DOI: 10.30915/abd.1247467

SON DEĞİŞİKLİKLERİYLE 6502 SAYILI KANUN KAPSAMINDA TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİ

ÖZ

Tüketici işlemlerinde önemli bir yer tutan tüketici kredisi sözleşmeleri, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da on maddelik ayrıntılı bir düzenlemeyle kendine yer bulmuştur. Önceki düzenlemelerin aksine, tüketici kredisi sözleşmelerinin kapsamı ödemenin ertelenmesi ve ödünç esasları üzerinden belirlenmekte, bu kapsama olası finansman yöntemleri de dâhil edilmektedir. Kanun'da sözleşme öncesinden başlayarak, sözleşme sonuna kadar devam eden süreçte tüketiciyi koruyan düzenlemelere yer verilmiştir. Uygulamada karşılaşılan sorunların giderilmesi amacıyla 6502 sayılı Kanun'da değişiklikler içeren 7392 sayılı Kanun kabul edilmiştir. Bu değişiklikler ile tüketiciyi koruyan hükümlerin kapsamı genişletilmiştir. Çalışmada tüketici kredisi sözleşmelerinin uygulama alanı ile sözleşme kapsamındaki finansman şekilleri, sözleşmenin tarafları, unsurları, hukuki niteliği, şekli ve tüketiciyi koruyan hükümleri 7392 sayılı Kanun ile değişik güncel mevzuat kapsamında ayrı ayrı incelenmiştir.

Anahtar kelimeler:

tüketici kredisi sözleşmeleri

tüketici

kredi veren

kredi

tüketicinin korunması

**THE CONSUMER CREDIT AGREEMENTS
WITHIN THE SCOPE OF LAW NO. 6502
WITH THE LATEST AMENDMENTS**

ABSTRACT

Consumer credit agreements, which have an important place in consumer transactions, have found place with a detailed regulation of ten articles in the Law on Consumer Protection, No. 6502. Contrary to the previous regulations, the scope of the consumer credit agreements is defined on the basis of deferred payment and loan, meanwhile potential financing methods are also counted in this scope. The Law includes regulations protecting the consumer in the process starting from the pre-contract and continuing until the end of the agreement. For the purpose of satisfying the problems encountered in practice, Law No. 7392, which includes amendments to Law No. 6502, has been accepted. With these amendments, the scope of the provisions protecting the consumer has been expanded. In the study, with the application field of consumer credit agreements, financing accommodations under the agreement, parties, elements, legal status, form, and the provisions protecting consumer of the agreement were examined separately within the scope of current legislation amended by Law No. 7392.

Keywords:

consumer credit agreements

consumer

creditor

credit

consumer protection

GİRİŞ

Geçmişten günümüze her dönemde ekonomik ilişkiler karşılıklı veya karşılıksız bir ödünç sistemini içeren araçları gerekli kılmıştır. Bu araçların birçok türü olmakla birlikte, karşılıklı bir ödünç sistemi içeren en önemli araçlardan birisini *krediler* oluşturmaktadır. Kredi, “iktisadi birikimi olan kimselerin iktisadi sürdürülebilirlik amacıyla belli bir menfaat karşılığında başka bir kimseye satın alma gücü sağlaması” olarak tanımlanabilir. Esasında kredi veren taraf, belli bir satın alma gücünden belli bir süreliğine kredi alan lehine vazgeçmekte ve bu süreçte mahrum kaldığı satın alma gücünün karşılığı olarak bir menfaat elde etmektedir.^[1]

Değişen ve gelişen ekonomik süreç, sermaye birikimini de beraberinde getirmiş ve ortaya kredi kuruluşlarını çıkarmıştır. Piyasadaki artan ihtiyaçlar karşısında, kredi kuruluşlarının önemi artmış ve bu kuruluşlar sistemi domine eder hâle gelmişlerdir. Zamanla bankacılık işlemlerinin de artmasıyla birlikte, kredi kuruluşları kendileriyle kredi ilişkisi kurmak isteyen ancak sistemin karmaşık işleyişi hakkında da tam bilgi sahibi olmayan tüketiciler aleyhine tek taraflı düzenleme yapmaya başlamışlardır. Dahası yoğun reklam faaliyetleri ve pazarlama teknikleri de tüketicileri ihtiyaçları olmayan kredileri almaya yönlendirmiş, tüketicilerin aşırı borçlanma riskini ortaya çıkarmıştır.^[2] Borç ilişkilerindeki eşitlik dengesinin bu şekilde tüketiciler aleyhine bozulması tüketiciler açısından önemli bir problem hâline gelmiştir. Bu nedenle, borç ilişkilerindeki eşitlik dengesinin gözetilmesi ve daha zayıf konumda bulunan tüketiciyi koruma amacıyla çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Bu yöntemler de tipik bir sözleşme olarak *tüketici kredisi sözleşmelerine* vücut vermiştir. Tüketici kredisi sözleşmeleri, basit anlamıyla, krediden tüketicilerin yararlandığı sözleşmeleri ifade etmektedir.

Türk hukukunda tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin ilk doğrudan düzenleme 08.09.1995 yürürlük tarihli 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile yapılmıştır.^[3] Kanun'da yapılan bu özel düzenleme

[1] Şebnem Akipek, *Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi*, 1. Baskı (Ankara: Seçkin, 1999), 9-10.

[2] Yeşim M. Atamer, *Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması*, 1. Baskı (İstanbul: Oniki Levha, 2016), 14.

[3] RG. 08.03.1995-22221.

öncesinde tüketiciler, eski Borçlar Kanunu ve eski Medeni Kanun'daki genel hükümler ile Bankalar Kanunu ve Merkez Bankasının düzenlemeleri çerçevesinde korunuyordu.^[4] Ancak bu hükümler, tüketicilerin artan sorunlarına çözüm olmamış ve 4077 sayılı Kanun ile tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin tek maddelik bir düzenleme getirilmiştir.^[5] Bu düzenlemede ortak bir kredi pazarına dâhil olma gayesiyle, tüketici kredisi sözleşmelerini düzenleyen 87/102 sayılı AB Yönergesi dikkate alınmıştır.^[6] Kanun'da tüketici kredisinin kapsamı, mal veya hizmet edinmek amacıyla verilen nakit şeklinde belirlenmiştir. Düzenlemenin kapsamına 4822 sayılı Kanun^[7] ile kredi kartları da dâhil edilerek yeni esaslar benimsenmişse de yapılan bu değişikliklerin de tüketici işlemlerinin çeşitlenmesi karşısında ihtiyaçlara cevap vermekte yetersiz kaldığı görülmüştür.

AB mevzuatı ile tam uyumun sağlanması çalışmaları sırasında mevcut düzenlemelerin gözden geçirilmesi ve yeniden düzenlenmesi ihtiyacı tespit edilmiş, bu kapsamda güncel AB mevzuatındaki 2008/48 sayılı Yönerge dikkate alınarak 07.11.2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun^[8] (TKHK) kabul edilerek tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin on maddelik ayrıntılı bir düzenleme yapılmıştır. 2008/48 sayılı Yönerge'nin 3. maddesinde tüketici kredisi sözleşmesi, "kredi verenin ödemenin ertelenmesi, ödünç ya da benzeri başka finansman biçimleriyle tüketiciye kredi verdiği veya vermeyi üstlendiği sözleşme" olarak tanımlanmıştır.^[9] Bu Yönerge ile uyumlu olarak 6502 sayılı Kanun'un 22. maddesinde de tüketici kredisi sözleşmesi, "kredi verenin tüketiciye faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri

[4] Akipek, *Tüketici Kredisi*, 157.

[5] Tüketicilerin tüketici kredisi alırken banka ve diğer finans kuruluşları karşısında yaşadıkları zorluklar hakkında örnekler için bkz. Aydın Zevkliler ve K. Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, 21. Baskı (İstanbul: Vedat, 2021), 421-2.

[6] Başak Baysal, "Tüketici Kredisi (TKHK m. 22-31)," içinde *Yeni Tüketici Hukuku Konferansı*, der. Murat İnceoğlu (İstanbul: Oniki Levha, 2015), 274.

[7] RG. 14.03.2003-25048.

[8] RG. 28.11.2013-28835.

[9] Sevgi Bozkurt Yaşar, "6502 Sayılı TKHK'na Göre Tüketici Kredisi Sözleşmeleri," *Banka ve Finans Hukuku Dergisi* 3, no. 10 (2014): 110.

aracılığıyla kredi verdiği veya vermeyi taahhüt ettiği sözleşme” olarak tanımlanmıştır. Böylece 4077 sayılı Kanun’un yetersiz düzenlemesi karşısında, 6502 sayılı Kanun’da kredi yöntemi ödemenin ertelenmesi, ödünç verilmesi ya da benzeri başka finansman şekilleri olarak genişletilmiş, tüketicilere yeni haklar tanınarak daha kapsamlı bir koruma sağlanmıştır.

6502 sayılı Kanun’un m. 31/4 hükmü uyarınca; sözleşme öncesine dair bilgilendirme, sözleşmede bulunması gereken zorunlu içerik, kapsam dışında kalan sözleşmeler, tüketici ile kredi verenin hak ve yükümlülükleri, cayma hakkı, erken ödeme, efektif yıllık faizin hesaplanması, tüketici kredilerine ilişkin reklamların zorunlu içeriği, fesih hakkının kullanılması, temerrüt, kredinin devri, bağlı kredi ile diğer hususlar hakkında uygulama usul ve esaslarını düzenlemek üzere 22.11.2015 yürürlük tarihli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği^[10] (Yönetmelik) çıkarılmıştır.

Tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin son mevzuat değişikliği ise 24.03.2022 tarihli ve 7392 sayılı Kanun ile yapılmıştır.^[11] Bu Kanun ile cayma hakkı süresi içerisinde erken ödemede bulunulması ve sigorta, yan finansal ürün ve hizmet sunumu konularına ilişkin yeni düzenlemeler getirilmiş, belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde faiz oranı değişikliği ve bununla ilgili bildirim konusunda ise değişiklik yapılarak yeni esaslar belirlenmiştir.

Çalışma kapsamında; tüketici kredisi sözleşmelerinin uygulama alanı, sözleşmenin tarafları, unsurları, hukuki niteliği, şekli üzerinde ayrı ayrı durulacak, tarafların hak ve borçlarının da bir yönünü oluşturan tüketici kredisi sözleşmelerinin madde hükümleri çeşitli boyutlarıyla, 24.03.2022 tarihli ve 7392 sayılı Kanun ile değişik güncel mevzuat hükümleri çerçevesinde incelenecektir.

[10] RG. 22.05.2015-29363.

[11] RG. 01.04.2022-31796.

I. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN UYGULAMA ALANI

Öteden beri tüketici kredisi; “ticari bir yarar olmaksızın mal veya hizmet tedariki doğrultusunda, gerçek veya tüzel kişilerin malvarlıklarına duyulan güven ile onlara önceden tayin edilmiş faiz, vade şeklindeki şartlarla iade edilmek üzere ödünç, avans veya mali destek olarak banka yahut finans kuruluşları tarafından bu kişilere verilen kredi” olarak birbirine benzer şekillerde tarif edilmiştir.^[12] Bunların temelinde tüketicilerin mal veya hizmet edinmek maksadıyla nakit kredi alması unsurları yer almaktadır. Söz konusu unsurlar, 4077 sayılı Kanun’da “tüketicilerin bir mal veya hizmet edinmek maksadıyla kredi verenden nakit olarak aldıkları kredi” şeklinde karşılık bulmuştur. Ancak hükümdeki bu tanım, krediyi yalnızca mal veya hizmet edinmek maksadıyla alınan nakit olarak nitelendirmesi ve benzeri finansman yöntemlerini kapsam dışında tutması yönleriyle uygulama alanını dar tutmaktaydı. 6502 sayılı Kanun ile beraber, tüketicinin mal veya hizmet edinmek amacı ile kredinin nakit şeklinde verilmesi şartları tanımdan çıkarılmıştır.

6502 sayılı Kanun’un 22. maddesine göre tüketici kredisi sözleşmeleri, “kredi verenin tüketiciye faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği sözleşmeyi” ifade eder. Bu tanımla birlikte tüketici kredisinin uygulama alanı genişletilmiş ve hatta bugün için mevcut olmayan yeni finansman yöntemleri yaratılarak tüketiciyi koruyucu hükümlerin dolanılması da engellenmiştir.^[13] Ancak hangi finansman yöntemi kullanılırsa kullanılsın kredinin faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında verilmediği bir durumda tüketici kredisi sözleşmesinden söz edilemez. Bu durumda 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu^[14] (TBK) m. 386 vd. maddeleri uyarınca tüketim ödünçü sözleşmesinden bahsedilebilir.^[15]

[12] Akipek, *Tüketici Kredisi*, 144; Ümit Gezder, *Tüketici Kredisi Sözleşmeleri*, 1. Baskı (İstanbul: Beta, 1998), 22; Sabih Arkan, “Tüketici Kredisi ve Uygulaması,” *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 15, no. 1 (1989): 20-1.

[13] Yeşim M. Atamer, “Tüketici Kredisi Hukukunda Reform Projeleri ve Avrupa Birliği Hukuku ile Uyum,” içinde *Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu*, (İstanbul: Oniki Levha, 2010), 249.

[14] RG. 04.02.2011-27836.

[15] Atamer, *Kredi*, 18.

Tanıma uyan bütün sözleşmeler, adlandırılması fark etmeksizin ticari ve mesleki amaçlar dışında verildiği durumda tüketici kredisi sözleşmesi olarak değerlendirilir.^[16] Geniş kapsamda serbest kredilerin, bağlı kredilerin ve bunların yanında karma yapıyı haiz kredi kartı sözleşmelerinin tüketici kredisi sözleşmelerinin kapsamına girdiğini söylemek mümkündür.

Serbest krediler, tüketicinin herhangi bir mal veya hizmet şartına bağlı olmaksızın kredi verenden tüketim amaçlı nakit veya kredili mevduat hesabı şeklinde aldığı kredileri oluşturmaktadır.^[17] Nakit kredi sözleşmeleri, günümüzde en çok kullanılan kredi türlerinden olup, tüketici doğrudan nakit olarak aldığı krediyi dilediği gibi kullanmakta ve bu krediyi belirli bir sürede faiziyle iade etmektedir. Kredili mevduat hesabı sözleşmelerinde ise tüketici önceden belirlenmiş kredi limiti dâhilinde bu hesaptan nakit çekme, havale veya kendisine verilen banka kartından ödeme gibi işlemleri yapabilmektedir. Hesap üzerinden yapılan bu çeşitteki kredi işlemlerinde de erteleme söz konusu olmaktadır. Ancak burada tüketicinin krediyi belirli bir sürede iade etme şartı bulunmamakta olup iadeyi yaydığı süre ile orantılı olarak faiz ödemesi gerekmektedir.^[18] Benzer şekilde tüketicinin kredi borcunu kapattığı durumlarda sözleşme sona ermemekte, belirsiz süreli bir şekilde aynı kredi limiti dâhilinde devam etmektedir.^[19] Nakit kredilerin aksine kredili mevduat hesaplarının kapsamına dair Yönetmelik'in 2. maddesi ile bazı sınırlamalar getirilmiştir. Söz konusu hükme göre, otuz gün içinde ödenmeyi gerektiren kredili mevduat hesapları, tüketici kredisi sözleşmesi sayılmamaktadır.^[20]

[16] Murat Aydoğdu ve Nalan Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 1. Baskı (Ankara: Adalet, 2021), 406; İ. Yılmaz Aslan, *6502 Sayılı Kanuna Göre Tüketici Hukuku*, 5. Baskı (Bursa: Ekin, 2015), 405.

[17] Akipek, *Tüketici Kredisi*, 176.

[18] Atamer, *Kredi*, 27.

[19] Akipek, *Tüketici Kredisi*, 178.

[20] Baysal, "Tüketici Kredisi," 285. Yazar; uygulamada kredili mevduat hesabı sözleşmelerinin genelde otuz gün içerisinde ödenmesini gerektirir günlük faiz işletilecek şekilde düzenlendiğini, Yönetmelik maddesinden günlük faiz işletilmeksizin otuz gün içerisinde ödenmesi gereken sözleşmelerin kapsam dışı tutulduğunu anlamak gerektiğini ifade etmektedir.

TKHK'nın 22/2. maddesi ile kredi kartı sözleşmeleri de tüketici kredisi sözleşmelerinin kapsamına dâhil edilmiştir. Kredi kartı, 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun^[21] (BKKKK) 3/e. maddesinde "nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet alımı veya nakit çekme olanağı sağlayan basılı kartı veya fiziki varlığı bulunmayan kart numarası" olarak tarif edilmiştir. Bu yönüyle, kredi kartının hem kredi fonksiyonu hem de ödeme aracı fonksiyonu bulunmaktadır.^[22] TKHK m. 22/2 düzenlemesinde ise her türlü kredi kartı sözleşmeleri tüketici kredisi sözleşmesi kapsamında değildir. Hükme göre; kredi kartı sözleşmeleri, faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında, ödemenin üç aydan daha uzun süre ertelenme veya benzer şekilde taksitlendirme imkânı sağlaması durumunda tüketici kredisi sözleşmesi sayılmaktadır. Kredi kartıyla yapılan işlemin bir faiz karşılığında dört ay ertelendiği ve taksitlendirildiği örnekte tüketici kredisi sözleşmesi söz konusudur. Ancak ödemenin üç ay ve daha kısa süre ile ertelenmesine veya taksitlendirilmesine müsaade edildiği veyahut faiz veya benzeri menfaatin elde edilmediği durumlarda ise kredi kartı işlemleri tüketici kredisi kapsamında yer almamaktadır^[23]. Yine kredi kartının ödeme aracı fonksiyonu kullanılarak yapılan işlemlerde tüketici kredisi işleminden bahsedilemez. Bununla birlikte, tüketici borcun tamamını son ödeme tarihine kadar ödemezse ve bu süre üç aydan fazla bir süreye yayılır, karşılığında da faiz işletilirse, tüketici kredisi sözleşmesinden bahsedilebilir.^[24] Doktrinde, önemli olanın erteleme veya taksitlendirme imkânı tanınması olduğu, bu imkânın kullanılmaması veya kredi kartının ödeme aracı olarak kullanılıp tüketicinin zamanında ödeme yapması nedeniyle faiz ödememesi durumlarında bile tüketici kredisi sözleşmesinin varlığı kabul edilmektedir.^[25] Tüketici kredisi kapsamında kalan kredi kartı sözleşmelerine, tüketici kredisi sözleşmelerinin bütün hükümleri

[21] RG. 01.03.2006-26095.

[22] Ebru Ceylan, "Kredi Kartlarıyla İlgili 6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Getirdiği Yenilikler," *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 0, no. 117 (Mart-Nisan 2015): 246.

[23] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 413.

[24] Atamer, *Kredi*, 27-8.

[25] Şebnem Akipek, "Tüketici Kredileri," içinde *Milli Şerh: 6502 Sayılı Kanun Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi*, ed. Hakan Tokbaş ve Özlem Tüzüner (İstanbul: Aristo, 2016), 492; Baysal, "Tüketici Kredisi," 287.

uygulanmaz.^[26] Aynı durum kredili mevduat hesabı sözleşmeleri için de geçerlidir. Yönetmelik'in 2/3. maddesine göre, kredi kartı ve kredili mevduat hesabı sözleşmelerine efektif yıllık faiz oranının hesaplanması, erken ödeme, temerrüt, bağlı kredi sözleşmesi hükümleri uygulanmaz.

Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesi olarak vücut bulan kredili mevduat hesabı ve kredi kartı sözleşmelerine bağlı olarak nakit şeklinde kullanılan meblağın taksitlere ayrılarak iadesine olanak tanıyan taksitli nakit avans kredisi sözleşmeleri de Yönetmelik'in 20. maddesinde tüketici kredisi sözleşmesi olarak kabul edilmiştir.

Kanun'un 22/1. maddesindeki tanımla genel olarak serbest krediler düzenlenmiş olsa da belirli bir mal veya hizmet edinmek amacıyla yapılan, tüketici, kredi veren ve satıcı/sağlayıcıdan oluşan üçlü yapıdaki kredi sözleşmeleri de bağlı krediler başlığı altında 30. maddede ayrı bir şekilde düzenlenmiş ve tüketici kredisi sözleşmelerinin kapsamına alınmıştır.

Genel olarak bugün uygulamada bireysel ihtiyaç kredisi, taşıt kredisi, tüketici kredisi, eğitim kredisi, bayram kredisi gibi pek çok adlandırmayla tüketicilere verilen kredileri, belirtilen şartları taşıyan kredili mevduat hesabı ve kredi kartı sözleşmelerini, bunlara dayanılarak yapılan işlemleri tüketici kredisi sözleşmesi olarak nitelendirmek mümkündür. Tüketici kredisi kavramı bir şemsiye işlevi görerek bunların hepsini belirli şartlarla bir isim altında bir araya getirmekte ve tüketiciyi koruyucu işlev görmektedir.

Ancak Yönetmelik'in 2. maddesi gereğince kredinin otuz gün içerisinde ödenmesini gerektiren kredili mevduat hesabı sözleşmeleri, konut finansmanı sözleşmeleri, çek, teminat mektubu gibi gayrinakdi kredi sözleşmeleri tüketici kredisi sözleşmelerinin kapsamı dışında tutulmuştur.

II. TARAFLARI

Bir tüketici işleminin temelinde iki taraf mevcuttur. İşlemin bir tarafını mal veya hizmet pazarında ticari veyahut mesleki amaçlarla hareket eden gerçek ya da tüzel kişiler oluştururken, diğer tarafını ise tüketiciler oluşturmaktadır. Kanuni tanımdan hareketle bir tüketici işlemi olarak tüketici kredisi sözleşmesinin taraflarını da kredi alan sıfatıyla tüketici ile kredi veren oluşturmaktadır. Kredi sözleşmesine taraf olan kişilerin TKHK'daki

[26] Ceylan, "Kredi Kartları," 256.

tanımlarla uyuşmaması ihtimalinde, ortada tüketici kredisi sözleşmesi söz konusu olmayacağından sözleşme taraflarının ayrıca incelenmesinde yarar görülmektedir.

A) TÜKETİCİ

Tüketici kavramı TKHK'nın 3/k. maddesinde, "ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi" olarak ifade edilmektedir. Hareket eden ifadesinden kişinin bizzat edinmesi, kullanması yahut yararlanması şartı olmaksızın sözleşme öncesi durumu da kapsayacak şekilde sübjektif amaç anlaşılmalıdır.^[27] Örneğin kişinin çocuğunun eğitim masrafları için bir kredi veren kuruluştan bilgi formu alması durumunda kişinin tüketici sıfatını kazanması söz konusudur. Tüketiciler için esas olan, hareket noktalarının ticari veya mesleki amaçlara dayanmamasıdır. Başka bir deyişle, tüketiciler kişisel ve kullanıma özgülenecek şekilde bir amaç taşıyarak bir mal veya hizmet ediniminde bulunmalıdırlar.^[28] Bu doğrultuda hareket eden gerçek ve tüzel kişiler, işlemlerinde tüketici sıfatına sahip olurlar.

Ancak kişilerin hareket noktasının ticari veya mesleki bir amaca dayanması hâlinde farklı ihtimaller ortaya çıkmaktadır. İlk noktada, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun^[29] (TTK) 19. maddesi bir tacirin borçlarının kural olarak ticari nitelikte olduğunu kabul etmektedir. Ticari iş karinesi olarak adlandırılan bu hükmün devamında ise gerçek kişi tacirler yönünden iki ayrı istisna düzenlenmiştir. Buna göre gerçek kişi tacirin işlemi gerçekleştirdiği sırada, söz konusu işlemin ticari işletmesi ile ilgili olmadığını işlemin diğer tarafına açık bir şekilde beyan ettiği yahut işin özelliğinden ticari olmadığı anlaşılabilirdiği bir durumda söz konusu iş, artık ticari iş niteliğinden çıkarak adi iş sayılır ve yaptığı işlemlerde tüketici sıfatına sahip olur.^[30] Gerçek

[27] Mehmet Akif Tutumlu, *Tüketici Yargılaması Hukuku*, 2. Baskı (Ankara: Seçkin, 2019), 65-6.

[28] Sezer Çabri, *Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi*, 2. Baskı (Ankara: Adalet, 2021), 479.

[29] RG. 14.02.2011-27846.

[30] Şebnem Akipek Öcal, Özge Uzun Kazmacı ve Esra Hamamcıoğlu, "Bankacılık Sektöründe Kefalet," içinde *Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları*, ed. Hakan Tokbaş ve Ali Suphi Kurşun (İstanbul: Aristo, 2015), 145.

kişi tacirin bu istisnalar kapsamında akdedeceği kredi sözleşmesi esasen bir tüketici kredisi sözleşmesi niteliği taşır. Benzer şekilde mesleki olarak esnaf işletmesi altında faaliyet yürüten esnafın da bu faaliyetin dışındaki bir amaçla akdettikleri kredi sözleşmeleri tüketici kredisi sözleşmesi niteliğinde olur.^[31]

Bununla birlikte tüzel kişi tacirlerin adi alanı olmadığından, bunların bütün işleri ticari nitelikte sayılmakta ve tüketici sıfatını haiz olmayacağı kabul edilmektedir.^[32] TTK'nın 16. maddesinde tüzel kişi tacirler sayılmıştır. Buna göre; ticaret şirketleri, amaçları doğrultusunda ticari işletme işleten dernek ve vakıflar, kendi kuruluş kanunları uyarınca özel hukuk hükümleri kapsamında yönetilmek ya da ticari biçimde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişilerinin kurduğu kurum ve kuruluşlar tacir sayılmaktadır. Ayrıca kanuni bir istisna olmadıkça sayılan bu tüzel kişi tacirlerin tüketici korumasından yararlanması mümkün değildir.^[33] Yargıtay uygulaması da bu yönde olup, bu tüzel kişi tacirlerin aldıkları kredilerin tüketici kredisi niteliğinde olmadığına hükmedilmektedir.^[34] Buna karşın doktrinde tüzel kişi tacirlerin asıl faaliyet alanı dışında uzmanlık alanına yabancı olan işlemler bakımından tüketici olarak kabul edilmemesinin TKHK'nın lafzına ve amacına aykırı olduğu da savunulmaktadır.^[35]

- [31] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 88; Bozkurt Yaşar, "Tüketici Kredisi," 121.
- [32] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 82; Hüseyin Ülgen vd., *Ticari İşletme Hukuku*, 6. Baskı (İstanbul: Vedat, 2019), 72-3; Sabih Arkan, *Ticari İşletme Hukuku*, 24. Baskı (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2018), 74; Akipek Öcal, Uzun Kazmacı ve Hamamcıoğlu, "Kefalet," 145.
- [33] Mehmet Bahtiyar ve Levent Biçer, "Adi İş / Ticari İş / Tüketici İşlemi Ayrımı ve Bu Ayrımın Önemi," *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 22, no. 3 (2016): 404.
- [34] "...salt sözleşmede "Tüketici Kredisi" tabirinin kullanılmış olması ticaret şirketi tarafından şirkete alınan ve şirket adına kaydedilen araç nedeniyle kullanılan kredinin tüketici kredisi olduğunu kabulüne olanak sağlamaz ve uygulanacak Kanununun tespitinde de esas alınamaz..." Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E. 2011/19-500, K. 2011/550, 21.09.2011, <https://legalbank.net>, Erişim Tarihi: 01.02.2023.
- [35] İpek Yücer Aktürk, "Tüzelkişi Tacirin Tüketici Sıfatı," *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 20, no. 2 (Nisan 2016): 124; Atilla Altop, "Türk Hukukunda, Avrupa Birliği Hukukunda ve Uygulamada Tüketici Kavramı," *İstanbul Kültür*

Amaçları doğrutusunda bir ticari işletme işletmeyen dernek ve vakıflar ile ticari işletme işletseler dahi TTK m. 16/2 uyarınca tacir sayılmayan kamu yararına çalışan dernek ve vakıflar ise tüketici olarak kabul edilmektedir.^[36] Kamu tüzel kişileri ise tüketici olarak kabul edilmemektedir. Zira kamu tüzel kişilerine TKHK'nın satıcı ve sağlayıcı tanımlarına ilişkin 3/1 ve 3/i bentlerinde yer verilmesi, fakat tüketici tanımında yer verilmemesi, ayrıca işlemin karşısında bulunan kimse karşısında korunması gereken bir durumda olmaması, kamu tüzel kişilerinin tüketici sıfatına sahip olmasına engel teşkil etmektedir.^[37]

B) KREDİ VEREN

Kredi veren kavramı TKHK'nın 3/ğ. maddesi uyarınca, mevzuatta tüketicilere kredi vermeye yetkili olarak sayılan gerçek veya tüzel kişileri ifade etmektedir. 4077 sayılı Kanun'un aksine kredi veren olarak yalnızca banka ve finansman kuruluşları sayılmamış, bunun yerine genel bir düzenleme getirilerek kredi vermeye yetkili kişiler ilgili mevzuata bırakılmıştır. Mevzuatta kredi verme yetkisini haiz olan kişiler ilk olarak 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun^[38] 3. maddesinde sayılmıştır. Bu kapsamda; mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları kredi vermeye yetkilidir. Bankalar dışında ayrıca 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu^[39] ile de bu kanuna tabi finansman şirketlerinin kredi vermeye yetkili olduğu düzenlenmiştir.

Tüketici kredisi sözleşmesinin diğer tarafı olarak kredi verenin ticari veya mesleki amaçlarla hareket etmesi aşikârdır. Bahsi geçen bankalar ve

Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 3, no. 1-2 (2004): 9; Hasan Seçkin Ozanoğlu, "Tüketici Sözleşmeleri Kavramı (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Maddi Anlamda Uygulanma Alanı)," *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 50, no. 1 (2001): 72; Ahmet Battal, "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Yönünden Tacirlerin Tüketici Sıfatı," içinde *Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1998), 319.

[36] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 85.

[37] Bahtiyar ve Biçer, "Tüketici İşlemi," 408; Bozkurt Yaşar, "Tüketici Kredisi," 124.

[38] RG. 01.11.2005-25983.

[39] RG. 13.12.2012-28496.

finansman şirketleri bu amaçla hareket eden birer anonim şirket olarak karşımıza çıksa da kredi veren kavramına dâhil edilen gerçek kişilerin kredi verme yetkisinden bahsedilemez. Zira 6361 sayılı Kanun'un geçici 5. maddesi uyarınca gerçek kişilerin ikrazatçılık faaliyetinde bulunması, başka bir anlatımla bir kazanç karşılığında devamlı ve mutad meslek olarak borç para vermesi yasaklanmıştır. Bu itibarla gerçek kişilerin faiz ya da buna benzer menfaat elde etme amacıyla kredi vermesi olanağı bulunmamaktadır.^[40]

III. UNSURLARI

A) ÖDEMENİN ERTELENMESİ, ÖDÜNÇ VE BENZERİ FİNANSMAN ŞEKİLLERİ ARACILIĞIYLA KREDİ VERİLMESİ

Tüketici kredisi sözleşmelerinde, kredi verenin aslı yükümlülüğünü tüketiciye ödemenin ertelenmesi, ödünç ve benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi vermesi veya vermeyi taahhüt etmesi oluşturmaktadır. Verilecek bu kredinin miktarı, kredi verenin araştırmaları neticesinde tüketicinin ödeme gücüne (kredi itibarına) göre belirlenir.^[41] Bununla birlikte, kredi veren tarafından verilecek kredinin azami miktarına ilişkin bir sınırlama bulunmamaktadır. Belirli bir azami miktarın konulması tüketicinin aşırı borçlanmasını önleyici nitelikte olabilirdi.^[42]

Sözleşmenin kurulması ile birlikte sözleşme hüküm ve sonuçlarını doğurmaktadır. İki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde kural olarak aynı anda ifa kuralı geçerli olsa da tüketici kredisi sözleşmesinin niteliği itibarıyla kredi veren kredi verme borcunu ifa etmediği müddetçe tüketicinin iade borcu

[40] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 160; Çabri, *Şerh*, 489; Atamer, *Kredi*, 20. Buna karşılık Gümüş, gerçek kişilerin de tüzel kişiler gibi *girişimci* olarak ticari işletmesi, mesleği ve faaliyeti kapsamında hareket etmesinin şart olduğunu ifade ederek gerçek kişilerin de kredi vermeye yetkili olduğunu kabul etmiştir. Bkz. Mustafa Alper Gümüş, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi Cilt 1 (Madde 1-46)*, 1. Baskı (İstanbul: Vedat, 2014), 178.

[41] Akipek, *Tüketici Kredisi*, 219; Arkan, "Tüketici Kredisi ve Uygulaması," 28. Ödeme gücü olmayan kimseye gerekli araştırmayı yapmaksızın kredi veren bankanın sözleşme görüşmelerinden doğan sorumluluğuna ilişkin bkz. Atamer, *Kredi*, 114.

[42] Gezder, *Tüketici Kredisi Sözleşmeleri*, 24. Bununla birlikte bankacılık alanındaki düzenleyici kuruluşların aşırı borçlanmayı önlemeye yönelik vade ve limit tedbirleri hakkında bkz. Atamer, *Kredi*, 85 vd.

doğmaz.^[43] Bu itibarla sözleşmede kredinin ifası için bir vade belirlenmişse bu vadenin dolması ile, belirlenmemiş ise sözleşmenin kurulduğu tarihte kredi verenin borcu muaccel hâle gelir.^[44]

TBK m. 99 kapsamında taraflarca kredinin döviz üzerinden verilebileceği yahut dövize endekli Türk Lirası ile ödeneceği üzerinde anlaşabilecekleri düşünülebilir. Ancak Bakanlar Kurulu'nun 2018/11185 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar'ının^[45] 3. maddesi doğrultusunda döviz geliri olmayan Türkiye'de yerleşik kişilerin döviz kredisi ve dövize endekli kredi kullanması yasaklanmıştır. Bu doğrultuda tüketicinin döviz kredisi yahut dövize endekli kredi kullanması mümkün değildir.^[46] Kaldı ki belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi toplam maliyetinin sözleşme kurulurken belli olması gerekmektedir. Ancak kurda yaşanan dalgalanmalar, dövize endekli kredide toplam maliyetin artmasına neden olur ve bu da sözleşmenin sonradan tüketici aleyhine değiştirilmesi yasağına aykırılık teşkil eder.^[47]

Bunun yanında tarafların ifa yerini de belirlemeleri mümkündür. İfa yerinin taraflarca açık ya da örtülü olarak belirlenmediği durumlarda TBK m. 89 uyarınca para borcu olarak kredinin tüketicinin ödeme zamanındaki yerleşim yerinde ödenmesi gerekir. Bununla birlikte, kredi verenin çok sayıda kişiye kredi vermesi nedeniyle bu borcunu alacaklıların yerleşim

[43] Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 22. Baskı (Ankara: Yetkin 2017), 1012; Akipek, *Tüketici Kredisi*, 274.

[44] Eren, *Genel*, 974-975; Ömer Çınar, "Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Hükümleri," içinde Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları, ed. Hakan Tokbaş ve Ali Suphi Kurşun (İstanbul: Aristo, 2015), 46.

[45] RG. 25.01.2018-30312.

[46] 32 Sayılı Karardaki 2009 yılında yapılan değişikliğin tüketicinin döviz kredisi kullanmasını engelleyeceği yönünde benzer sonuç için bkz. Atamer, *Kredi*, 143.

[47] Karar yürürlükte olduğu sürece Yönetmelikteki yabancı para cinsinden kredi kullanılmasına ilişkin düzenlemelerin uygulama alanı bulunmamaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Abdülhamit Yılmaz, *Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri*, 1. Baskı (İstanbul: Oniki Levha, 2018), 63; benzer yönde Aslan, *Tüketici Hukuku*, 414. Ancak ASLAN, tüketicinin döviz kredisi kullanabileceğini kabul etmektedir.

yerinde ödemesi mümkün olmadığından uygulamada bankalar kredileri tüketicilerin hesaplarına ödemektedir.^[48]

Kredi veren kredi verme borcunu yalnızca nakit ödücü şeklinde değil, ödemenin ertelenmesi veya benzeri finansman şekilleriyle de ifa edebilmektedir.^[49] Benzeri finansman şekilleri tespit edilirken de ödemenin ertelenmesi ve ödünç benzeri nitelikte olması aranmaktadır.^[50] Zira özellik arz eden durum, tüketicinin vadesi gelen bir ödemesinin ileri bir tarihe kaydırılması ve eş zamanlı olarak kredi verenin bu durumdan kazanç elde etmesidir. Bundan dolayı kanun koyucu kredi kartı sözleşmelerini de Kanun'un 22/2. maddesi ile tüketici kredisi sözleşmesi olarak kabul etmiştir. Nitekim kredi kartı sözleşmelerinde de ödemenin ertelenmesi yahut taksitle ödeme imkânı bulunmaktadır. Esasen ödemenin ertelenmesi, kredi verenin kendi edimini ifa etmesine rağmen tüketicinin kendisine düşen edimini daha sonraki bir tarihte yapmasını ifade eder.^[51] Kredi sözleşmeleri için ödemenin ne kadar süre ile ertelenebileceğine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bununla birlikte kredi kartı sözleşmeleri kapsamında yapılan işlemlerin tüketici kredisi sayılabilmesi için üç aydan fazla bir süre için ödemenin ertelenmesi yahut buna benzer şekilde taksitlendirmenin yapılması gerekmektedir. Erteleme ve taksitlendirmenin baştan veya vadesi geldiğinde kararlaştırılmış olması arasında bir fark yoktur.^[52]

B) KREDİNİN FAİZ VE BENZERİ BİR MENFAAT İLE BİRLİKTE İADESİ

Kredi verenin borcunu ifa etmesiyle birlikte, edim sırası tüketiciye geçmekte ve tüketici için aldığı krediyi iade borcu doğmaktadır. Tüketicinin iade borcunun kapsamına, almış olduğu kredi miktarı ile birlikte bu kredinin faizi ve benzeri bir menfaati girmektedir. Buradaki faizden anapara faizi, benzeri menfaatten ise komisyon, vade farkı gibi adlarla alınan çeşitli

[48] Çınar, "Tüketici Kredisi," 47.

[49] Çınar, "Tüketici Kredisi," 45.

[50] Baysal, "Tüketici Kredisi," 283.

[51] Baysal, "Tüketici Kredisi," 282.

[52] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 415.

ödemeler ile gerçek masrafı önemli derecede aşan masraf ödemeleri anlaşılmalıdır.^[53] Benzer şekilde kredi kartlarına dayalı kullanımlarda, belli bir süre veya limitin üstünde kredi kullanma taahhüdünde bulunan tüketiciye bonus, mil veya puan gibi bir menfaat verileceğine ilişkin uygulamalar da bu kapsamda değerlendirilmektedir.^[54]

Tüketici almış olduğu krediyi sözleşmede yer verilen ödeme planına göre iade eder. Tüketici bu ödeme planında gösterilen vade ve miktarlar doğrultusunda taksitler hâlinde kredinin iadesini gerçekleştirir. Ödeme planı kural olarak taraflarca serbest bir şekilde belirlenebilir. Bununla beraber Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından yayımlanan Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik^[55] kapsamındaki sınırlamalara uyulması zorunludur. Taraflarca oluşturulan ödeme planının ve ödemeye dair hukuki sonuçların ise Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nin 11 ve 12. maddeleri gereğince sözleşmede bulunması zorunludur. Bu zorunluluğa uyulmadığı durumda, TKHK m. 4 uyarınca kredi verenden bu eksikliği hemen gidermesi istenir ve TKHK m. 77 uyarınca kredi veren hakkında idari yaptırım uygulanır.

C) TARAFLARIN ANLAŞMASI

Kredi ilişkisi kurmak isteyen tüketici, kredi verene başvurduğunda, kredi verenin öncelikle TKHK m. 23 uyarınca sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünü yerine getirmesi gerekmektedir. Bu kapsamda kredi veren sözleşme kurulmadan makul bir süre önce olmak kaydıyla sözleşmenin şartlarını içeren bir bilgi formunu tüketiciye verir. Bilgi formundaki şartlarla beraber tüketici kredi kullanmak istemesi hâlinde kredi verene başvurur. Bu başvuru ile tüketici, kredi verilebilirliğini araştırması için kredi verene öneride bulunur. Kredi verenin bu öneriyi kabulüyle tüketici ile aralarında

[53] Gümüş, *Şerh*, 179. Çabri, *Şerh*, 484; Yazar, uygulamada faizsiz otomobil kredisi kullandırıldığı söylenerek otomobil fiyatlarının artırılması hâlinde aradaki fiyat farkının da benzeri menfaat kapsamında olduğunu dile getirmektedir.

[54] Melek Bilgin Yüce, "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Tüketici Kredileri," *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 12, no. 2 (2015): 269-70.

[55] RG. 01.11.2006-26333.

bir nevi vekâlet ilişkisi kurulmuş olur.^[56] Bu vekâlet ilişkisi çerçevesinde kredi veren tüketicinin ödeme durumunu araştırır ve kredi verilebilirliğini değerlendirir. Araştırma ve değerlendirmelerin olumlu olması hâlinde tüketici, kredi sözleşmesinin yapılmasını talep edebilir.^[57] Tarafların yukarıdaki maddelerde incelenen esaslı unsurlar üzerinde anlaşması hâlinde sözleşme imzalanarak kurulmuş olur. Sözleşmenin kurulması için tarafların anlaşmış olması yeterli olup, kredinin kullanılması borcun ifası aşamasına ilişkin olduğundan ayrı bir şart olarak sözleşme konusu kredinin tüketiciye verilmiş olması aranmaz.^[58]

IV. HUKUKİ NİTELİĞİ

Tüketici kredisi sözleşmeleri, TKHK'nın 22 ve devamı maddelerinde ayrıntılı olarak düzenlenmiş, 22. maddesinde ise tanımlanarak tarafların aslî edim yükümlülükleri belirlenmiştir. Buna göre, kredi veren sözleşme kapsamındaki krediyi ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla tüketiciye verme borcu altına girmektedir. Bunun karşılığında tüketici ise aldığı krediyi faiz veya benzeri menfaatleri ile birlikte belirlenen ödeme planı çerçevesinde kredi verene iade borcu altındadır. Bu yönleriyle tüketici kredisi sözleşmelerinin tam iki tarafa borç yükleyen tipik bir sözleşme olduğunu söylemek mümkündür. Her ne kadar TBK'da düzenlenen tüketim ödünç sözleşmeleri de bir miktar paranın devredilmesi ve bu miktardaki paranın faiz imkânıyla geri ödenmesi esasına dayansa da tüketici kredisi sözleşmeleri; yazılı olarak düzenlenme ve faiz şartları, ödemenin ertelenmesi, ödünç ve benzeri finansman şekilleri aracılığıyla yapılması, bağlı kredi kapsamında üçüncü kişi ile işlem yapma koşulunun bulunması yönleriyle tüketim ödünç sözleşmelerinden ayrılmaktadır.^[59]

Tipik bir sözleşme olarak vücut bulmuş tüketici kredisi sözleşmelerine öncelikle TKHK hükümleri uygulanır. Bununla birlikte TKHK'nın 83.

[56] Arkan, "Tüketici Kredisi ve Uygulaması," 28.

[57] Arkan, "Tüketici Kredisi ve Uygulaması," 30.

[58] Tüketici kredisi sözleşmeleri, rızai bir niteliği haiz olup, krediyi verme borcu sözleşmenin kurulmasıyla birlikte doğar. Bkz. Çabri, *Şerh*, 485; Zevkliler ve Gökyayla, *Özel*, 415; Akipek, *Tüketici Kredisi*, 214.

[59] Detaylı bilgi için bkz. Çınar, "Tüketici Kredisi," 41; Akipek, *Tüketici Kredisi*, 216-8.

maddesi gereği bu kanunda hüküm bulunmayan hllerde genel hükümler uygulanır. Özellikle tüketicici kredisi sözleşmelerinin benzerlikleri nedeniyle tketicim dnc sözleşmelerine ilişkin TBK m. 386 vd. hükümlerinin kıyasen uygulanması söz konusu olur.^[60]

V. ŞEKLİ

TKHK m. 22/3 hükmü, tüketicici kredisi sözleşmelerinin geçerliliğini yazılı Şekil Şartına bağlamaktadır. Buradaki yazılı Şekil Şartı, adi yazılı Şekil Őartıdır.^[61] Ancak uygulamada da sıkça görülen internet üzerinden yapılan kredi sözleşmeleri, finansal hizmetlere ilişkin mesafeli sözleşmeleri düzenleyen TKHK'nın 49 ve devamı hükümlerine tabidir.^[62] Nitekim "Sözleşmenin Şekli" başlıklı Yönetmelik'in 10/1. maddesi de mesafeli olarak kurulan sözleşmeleri, yazılı Şekil Őartından hariç tutmuştur.

Kanun'a göre, yazılı olarak kurulmayan tüketicici kredisi sözleşmeleri hüküm doğurmamaktadır. Sözleşmenin yazılı olarak akdedilmesi kredi verenin yükümlülüğüdür. Kredi veren bu yükümlülüğünü yerine getirmez ise, sonradan sözleşmenin hükümsüzlüğünü tketicicinin aleyhine olacak biçimde ne süremez. Burada tek taraflı hükümsüzlük söz konusu olup, hükümsüzlüğü ileri sürme hakkı sadece tketiciciye verilmiştir.^[63] Böylece tüketicici kredi verenin hükümsüzlük iddiası karşısında almış olduğu krediyi derhâl iade etme riskinden korunmuş olmaktadır. Bununla birlikte, tketicicinin hükümsüzlüğü ileri sürme hakkının, hakkın kötüye kullanılması yasağı kapsamında olduğu da belirtilmektedir.^[64] Zira yazılı bir sözleşme olmaksızın krediyi kullanmış ve taksitler hâlinde iadesini gerçekleştirmeye başlamış olan tketicicinin sonradan hükümsüzlüğü ileri sürmesi hakkın

[60] ınar, "Tüketicici Kredisi," 41.

[61] Akipek, "Milli Şerh," 496.

[62] abri, Şerh, 489.

[63] Baysal, "Tüketicici Kredisi," 290. Tketicicinin ne sürebileceği hkmszlğe hkmin re'sen itibar etmesi gerektiği hakkında bkz. Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketicici Hukuku Dersleri*, 424. Hkmszlğn tüketicici tarafından ileri sürülmediği sürece sözleşmenin geçerli olarak hüküm doğuracağı, Şekle aykırılığın hüküm tarafından re'sen dikkate alınamayacağı hakkında aksi görüş için bkz. Çabri, Şerh, 494.

[64] Bilgin Yüce, "Tüketicici Kredileri," 270.

kötüye kullanılması yasağı kapsamında değerlendirilebilir. Hükümsüzlüğün sonuçları ise TKHK'da düzenlenmemiştir. Bu nedenle TBK m. 77 ve devamındaki sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulama alanı bulur ve tüketici almış olduğu krediyi iade eder.^[65]

Yazılı şeklin kapsamı ise Kanun'un 4/1. maddesinden hareketle Yönetmelik'in 10/2. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, "*Tüketici kredisi sözleşmesinin; en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenmesi ve bir örneğinin, kağıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilmesi zorunludur.*"

Düzenlenecek sözleşmelerde sözleşmeyle ilgili bazı içeriklerin bulunması zorunlu tutulmuştur. TKHK'da sözleşmelerde bulunması gereken zorunlu içeriğe dair bir hükme yer verilmemekle birlikte, Yönetmelik'in 11 ve 12. maddelerinde belirli süreli ve belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde yer alması gereken içerikler ayrı ayrı sayılmıştır. Sözleşmenin yazılı şekil şartına aykırılığın yaptırımını hükümsüzlük olarak belirlenmiş iken zorunlu içeriklerin sözleşmede kısmen veya tamamen yer almamasının yaptırımını düzenlenmemiştir. Doktrinde yazılı şekle aykırılığın yaptırımını olan hükümsüzlüğe paralel şekilde zorunlu içeriğe aykırılığın yaptırımının da hükümsüzlük olacağı belirtilmektedir.^[66] Buna karşın, diğer görüşe göre ise TKHK'nın 4. maddesi kapsamında sözleşme hükümsüz hâle gelmez, bu eksiklikler kredi veren tarafından derhâl giderilir.^[67] Bu anlamda sözleşmenin ayakta tutulması amaçlanmıştır. Zira sözleşmenin hükümsüzlük yaptırımına tabi tutulması, tüketicinin almış olduğu krediyi derhâl iade etmesine neden olabilir.^[68] Bu da tüketicinin krediden fayda sağlamak yerine zarar görmesine neden olur. Bununla birlikte, sözleşmede bulunması gereken zorunlu içerik, sözleşmenin

[65] Akipek, *Tüketici Kredisi*, 261; Gezder, *Tüketici Kredisi Sözleşmeleri*, 105.

[66] Akipek, "Milli Şerh," 497.

[67] Baysal, "Tüketici Kredisi," 290-1.

[68] Alman hukukunda yaptırım olarak duruma göre yasal faiz uygulanabileceği, İsviçre hukukunda geçersizlik hâlinde iadenin en uzun ödeme süresi içinde aylık eşit taksitlerle yapılacağı kabul edilmiştir. Konu hakkında bkz. Sabih Arkan, "Tüketici Kredileri," *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 18, no. 1-2 (1995): 38.

esaslđ unsurunu oluşturması hâlinde, TKHK'nın 4. maddesi uygulanmaz, TBK'nın 2. maddesi uyarınca sözleşme kurulmamış olur.^[69]

VI. HÜKÜM VE SONUÇLARI

Sözleşmenin esaslı unsurlarını barındıran TKHK'nın 22. maddesi, aynı zamanda tarafların aslı edim yükümlülüklerini düzenlemektedir. Bununla beraber TKHK'nın ilgili diğer maddelerinde de taraflara çeşitli yükümlülükler getirilmiştir. Kapsayıcı olması amacıyla tüketici kredisi sözleşmelerinin hükümleri olarak adlandırdığımız bu başlıkta esasen tarafların hak ve yükümlülükleri incelenecektir.

A) BİLGİLENDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

1- Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğü

Bir kredi imkânından faydalanmak isteyen tüketicinin tarafı olacağı sözleşmenin şartlarını, sözleşmenin malvarlığına getireceği yükü önceden bilmesi gerekmektedir. Ancak tüketici, kredi alımı konusunda kısıtlı bir rasyonellikle, başka bir deyişle zaafıarı doğrultusunda hareket etmektedir.^[70] Bu da finansal okuryazarlığı düşük olan tüketicinin kredi veren ile arasında bilgi asimetrisine ve taraflar arasında bir dengesizliğe neden olmaktadır.^[71] Kanun koyucu TKHK'nın 23. maddesi ile bu dengesizliği önlemek ve tüketiciyi aydınlatmak için hem kredi vereni hem de kredi aracısını önerdikleri kredi sözleşmesinin şartlarını barındıran bir bilgi formunu, sözleşme kurulmadan makul bir süre önce tüketickiye vermekle yükümlü kılmıştır.

[69] Baysal, "Tüketici Kredisi," 301.

[70] Davranışsal ekonomi teorisi hakkında detaylı bilgi için bkz. Atamer, *Kredi*, 10 vd.

[71] Tüketici kredilerine ilişkin 2021 yılında teklif edilen 2021/347 sayılı AB Yönergesi teklifinin 34. maddesi ile özellikle tüketici kredilerinde tüketicilerin borçlanma, borç yönetimi gibi konularda finansal okuryazarlığının artırılması için üye devletlerin çeşitli önlemleri alması zorunlu kılınmaktadır. AB mevzuatını takip eden hukukumuzda da bu tür önlemlerin alınması, tüketicilerin taraf olacağı sözleşmelerde daha bilinçli bir şekilde hareket edebilmesi için faydalı olacaktır. Bu görüşte, Özge Uzun Kazmacı, "Tüketici Kredileri," (Bildiri Türkiye Barolar Birliği Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da Yapılan Değişiklikler ve Uygulamaya Etkileri Sempozyumu, Ankara, 8 Ekim 2022). 2021/347 sayılı AB Yönergesi teklifi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2021:347:FIN> Erişim Tarihi: 01.02.2023.

Böylece tüketiciye sözleşmeye taraf olmadan önce son kez düşünme ve bir araştırma süresi verilmektedir. Tüketici bu süre içerisinde teklif olunan kredinin şartlarını değerlendirme ve diğer kredi verenlerin kredi şartlarıyla karşılaştırma imkânına sahip olur ve kararlarını daha bilinçli bir şekilde verebilir.^[72] Bununla aynı zamanda tüketicinin sözleşme serbestisi gereği sözleşmenin tarafını ve içeriğini belirleme hakkı da koruma altına alınmış olmaktadır.^[73]

Sözleşme öncesi verilecek bilgi formunun şeklini Yönetmelik'in 5. maddesi belirlemiştir. Buna göre bilgi formunun; “*en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenmesi ve bir örneğinin kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilmesi zorunludur.*” Ön bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirildiğine dair ispat yükü kredi veren üzerindedir.^[74]

Yönetmelik, bilgi formunda yer alacak bilgilere dair belirli süreli tüketici kredileri ve belirsiz süreli tüketici kredileri için iki ayrı düzenleme yapmıştır. Belirli süreli tüketici kredisinde yer alacak bilgiler Yönetmelik'in 6. maddesinde yer alırken, belirsiz süreli tüketici kredisinde yer alacak bilgiler 7. maddede yer almıştır. Ayrıntılı olarak yapılan bu düzenlemelerde özellikle aylık ve yıllık bazda akdi faiz oranı ve bu oranın uygulanmasına dair koşullar, efektif yıllık faiz oranı ve bu oranın hesabında kullanılan bütün unsurları gösteren farazi bir örneğin verilmesi ve tüketici tarafından toplam ödenecek tutar bilgilerinin zorunlu tutulması ile tüketicinin almış olduğu kredinin kendisine yansıyan gerçek maliyetinin ne olduğu ve krediyi ne miktarda bir farkla geri ödeyeceği konularında aydınlatılması amaçlanmıştır.^[75] Böylece tüketici bu ön bilgilendirme ile sözleşmeyi kurup kurmayacağını bilinçli bir şekilde değerlendirebilmektedir.

Bilgi formunun verilmesinde zorunlu kılınan “makul süre” ifadesinden ne anlaşılması gerektiği ne Kanun'da ne de Yönetmelik'te açıklanmıştır. Doktrinde ise bu durum tartışmalıdır. Bir görüşe göre, bu süre diğer

[72] Baysal, “Tüketici Kredisi,” 292.

[73] Akipek, “Milli Şerh,” 500.

[74] Çabri, Şerh, 502.

[75] Baysal, “Tüketici Kredisi,” 295.

sözleşmelerde olduğu gibi en az bir işgünü olarak kabul edilmelidir.^[76] Diğer bir görüşe göre ise, bu süre en az bir günlük süre olarak uygulanmalıdır.^[77] Bu görüş dayanağını ön ödemeli konut satış sözleşmelerinde (TKHK m. 40) ve devre tatil ve uzun süreli tatil hizmeti sözleşmelerinde (TKHK m. 50) öngörülen en az bir günlük süreden almaktadır. Yönetmelik'in 6/1-o ve 7/1-j. maddelerinde bilgi formlarında yer alması gereken *sözleşme öncesinde verilen bilgilerin bağlayıcı olacağı süreye ilişkin bilgi* zorunluluğundan hareketle üç-dört günlük sürenin başka kredi verenlerin teklifleri ile karşılaştırmaya yeterli olduğu görüşü de bulunmaktadır.^[78] Farklı bir görüşe göre ise, makul süre her somut olaya göre değerlendirilmelidir.^[79] Bu görüşe göre, makul sürenin tüketicinin inceleyebilmesine, diğer kredi verenlerin teklifleriyle karşılaştırmasına ve karar vermesine yeterli olacak şekilde anlaşılması gerekmektedir. Bununla birlikte makul süre şartının tüketicinin acil kredi ihtiyacına da cevap verebilecek nitelikte olması gerekir. Makul süre şartının en az sürelerle uygulanması durumunda, tüketici bu süreyi beklemek zorunda kalır ve bu da kredinin amacıyla bağdaşmaz. Bu nedenle makul sürenin amaca uygun olarak her somut olaya göre ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Sürenin saptanmasında ise makul, orta zekalı bir tüketici göz önünde bulundurulmalıdır.^[80]

Bilgi formlarında tüketicie verilen bilgiler kredi vereni bağlamaktadır. Zira kredi veren formda verdiği bilgi ve şartlarla sözleşme kurmaya yönelik bir öneride bulunduğundan tüketicie sunduğu bilgi ve şartları tek taraflı olarak değiştiremez.^[81] Ancak kredi verenin bu bilgi formuyla ne kadar süre bağlı olacağına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Doktrinde

[76] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 421. Yazar sözleşme için resmi çalışma günlerinin seçilebileceğine, bu nedenle ön bilgilendirme süresinin de bir işgünü olarak uygulanmasının zorunlu olduğuna işaret etmektedir.

[77] Makul sürenin en az bir günlük süre olarak uygulanmasına dair görüşün açıklaması hakkında bkz. Çabri, *Şerb*, 502; Baysal, "Tüketici Kredisi," 296.

[78] Atamer, *Kredi*, 71-2.

[79] Aydın Zevkliler ve Çağlar Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, 1. Baskı (Ankara: Seçkin, 2016), 244; Baysal, "Tüketici Kredisi," 297.

[80] Çabri, *Şerb*, 502. Aksi görüş için bkz. Yılmaz, *Belirli*, 93.

[81] Çabri, *Şerb*, 503.

ise bu konuya ilişkin farklı görüşler ileri sürülmektedir. Tüketicinin kredi teklifini inceleyebilmesine ve diğer kredi teklifleriyle karşılaştırılabilmesine olanak tanıyan bir süreyi esas alan görüşe göre, kredi verenin bağlı olduğu süre üç-dört gün olarak kabul edilmelidir^[82]. Bundan farklı olarak diğer bir görüş ise, bağlayıcı sürenin bilgilendirmenin yapıldığı andan başlamak üzere bir hafta olarak kabul edilmesi gerektiği yönündedir.^[83] Fakat her hâlde bu süre, tüketicinin kredi teklifini inceleyebilmesi için gereken makul süreyi bertaraf edecek şekilde belirlenmemelidir.^[84]

Yönetmelik'in "Ön bilgilendirme yükümlülüğünden muafiyet" başlıklı 8. maddesi, yardımcı vasfıyla kredi aracı gibi hareket eden mal veya hizmet sağlayıcılarının ön bilgilendirme yükümlülüğünden muaf olduğunu düzenlemiştir. Ancak bu durumda dahi kredi verenin sözleşmeden kaynaklanan ön bilgilendirme yükümlülüğü devam etmektedir.

Ön bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılığın yaptırımının ne olacağı hususunda açık bir düzenleme yapılmamıştır. Bununla birlikte sözleşmenin ayakta tutulması gayesiyle TKHK m. 4/1 hükmünden hareket ederek sözleşmeyi düzenleyen kredi verenin bu eksikliği derhâl gidermesi gerektiği savunulmaktadır.^[85] Ağırlıklı görüş bu yönde olsa da, doktrinde Çabri, ön bilgilendirme yükümlülüğünün emredici nitelikte olduğunu ve sözleşmenin kurulmasından sonra giderilebilecek bir eksikliğin söz konusu olmadığını, dolayısıyla sözleşmeyle kaldırılması veya sınırlandırılmasının da mümkün olmadığını ifade ederek, aykırılığın yalnızca tüketici tarafından ileri sürülebilecek hükümsüzlük yaptırımına tabi olduğunu savunmaktadır.^[86] Ayrıca

[82] Atamer, *Kredi*, 71-72; Yılmaz, *Belirli*, 94.

[83] Çabri, *Şerh*, 503.

[84] Baysal, "Tüketici Kredisi," 297.

[85] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 422; Baysal, "Tüketici Kredisi," 297. Yazar ön bilgilendirme yapılmadan düzenlenen sözleşmeleri geçersizlik yaptırımına tabi tutmanın ağır ve ölçüsüz olacağını savunmaktadır. Yine yazara göre; yapılan bilgilendirme ile sözleşme çelişiyor ancak haksız şart niteliğinde değil ise bu durum sözleşmenin geçerliliğini etkilemeyecek, söz konusu eksikliği kredi veren hemen giderecektir.

[86] Çabri, *Şerh*, 504. Yazar makul süre geçmeden sözleşmenin kurulmasının da bu yaptırıma tabi olacağı görüşündedir.

eksiklik yaptırımının uygulandığı durumda, ön bilgilendirme yükümlülüğünün sözleşme serbestisini koruma amacının ortadan kalkabileceği ihtimali de getirilebilecek başka bir eleştiridir. Zira ön bilgilendirme yükümlülüğü ile sözleşmenin tarafını ve içeriğini belirleme imkânına sahip olan tüketici, bu aykırılık nedeniyle sözleşmenin tarafı ve içeriği hakkında bilinçli bir şekilde karar vermeden sözleşmeyi kurmuş olur.

TKHK'nın 77. maddesi ile ön bilgilendirme yükümlülüğüne aykırı davranılması hâlinde idari para cezası yaptırımını öngörölmüştür. Bu yaptırım da sürekli olarak benzer uygulamalar yapan kredi veren için caydırıcı niteliktedir.^[87] Ancak idari para cezası yaptırımını, sözleşmenin hükümsüzlük ve borca aykırılık hâllerini ortadan kaldırmamaktadır.

2- Sözleşmenin Kurulması Aşamasında ve Sonrasında Bilgilendirme Yükümlülüğü

Kredi verenin yalnızca sözleşme öncesinde değil, sözleşmenin kurulması aşamasında ve sözleşmenin kurulmasından sonra da bilgilendirme yükümlülüğü bulunmaktadır. Kanun sözleşme öncesinde olan bilgilendirme yükümlülüğünü özellikle düzenlemişse de sözleşmenin kurulması ve sonraki aşamalarda bilgilendirme yükümlülüğünü ayrıca düzenlememiş, çeşitli hükümlerde bu yükümlülüğün varlığını kabul etmiştir.

Kredi verenin sözleşmenin kurulması aşamasındaki bilgilendirme yükümlülüğünün temelini esasen sözleşmede bulunması gereken zorunlu içerik oluşturmaktadır. Sözleşmede bulunması ve tüketicinin bilgilendirilmesi gereken zorunlu içerik Kanun'da düzenlenmemiş, bu içeriğin kapsamı Yönetmelik'te düzenlenmiştir. Bu zorunlu içerik sözleşme öncesi verilen bilgi formuna paralel şekilde ele alınmış, 11. maddede belirli süreli tüketici kredisi sözleşmeleri ve 12. maddede belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmeleri şeklinde bir ayırım ile düzenlenmiştir. Düzenlenen bu zorunlu içerikler, sözleşme öncesinde verilen bilgi formundaki zorunlu içerik ile aynı mahiyette olup TKHK m. 4/1'te aranan şartları taşıması gerekmektedir.

Zorunlu içeriğin sözleşmede tamamen veya kısmen yer almaması yahut uygun şekilde yer almaması durumunda yaptırım, TKHK'nın 4/1. maddesine göre belirlenir. Buna göre, sözleşmedeki eksiklik sözleşmenin geçerli olarak kurulmasına engel olmaz ancak kredi veren bu eksikliği hemen giderir.

[87] Baysal, "Tüketici Kredisi," 298.

Bununla birlikte, eksikliğin diğer hükümlerle olan ilişkisi ve sözleşmenin bütünü dikkate alınarak yapılan haksız şart denetiminde, eksiklik tüketiciyi aldatmak ve müzakere edilmeyen şartları tüketiciye dayatmak amacıyla yapılmışsa, bu durumda haksız şart hükümleri devreye girer ve hükümsüzlük yaptırımını uygulanır.^[88] Ancak böyle bir amacın bulunmadığı durumda ise, TKHK m. 4/1 uyarınca eksikliğin hemen giderilmesi sözleşmenin ayakta tutulması amacına uygun bir çözüm olur.^[89]

Bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılığa ilişkin genel yaptırım bu olmakla birlikte, bazı zorunlu içerikler TKHK m. 4'ten farklı ve ağır yaptırımları öngörmesi yönüyle TKHK'da özellikle düzenlenmiştir.

Bunlardan ilki; akdi faiz, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyetinin sözleşmede bulunması zorunluluğuna ilişkin TKHK m. 25/2 hükmüdür. Hükme göre bu unsurların sözleşmede bulunmaması hâlinde kredi, faiz işle-tilmeksizin sözleşme süresinin sonuna kadar kullanılır. Burada tüketici aldığı kredinin kendisine oluşturacağı ekonomik yükün ne olduğuna dair bilgiden mahrum bırakılmaktadır. Kanun koyucu, sözleşmede bulunması zorunlu tutulan unsurların noksansız olarak sözleşme kurulurken tüketiciye bildiril-mesini sağlamak ve caydırıcı olması amacıyla ağır bir yaptırım öngörmüş-tür.^[90] Diğer bir deyişle akdi faiz, efektif faiz veya kredinin toplam maliyeti mahiyetindeki esaslı unsurların sözleşmede bulunmaması hâlinde, medeni hukuk cezası olarak da nitelendirilen kredinin faizsiz kullanımı söz konusu olmaktadır.^[91] Bu hâlde, sözleşmenin faize ilişkin kısmı hükümsüz olmakta ve sözleşme faiz şartı olmaksızın ivazsız şekilde yapılmış olmaktadır.^[92]

İkincisi ise yine aynı hüküm uyarınca efektif faiz oranının olduğundan düşük gösterilmesine ilişkindir. Efektif yıllık faiz oranı, kredinin tüketiciye

[88] Baysal, "Tüketici Kredisi," 300.

[89] Baysal, "Tüketici Kredisi," 300.

[90] Atamer, *Kredi*, s. 109; Yazar bu yaptırımın sözleşme hukukunun temel ilkeleri bakımından uygun ve ölçülü olmadığı görüşündedir.

[91] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 446; Baysal, "Tüketici Kredisi," 302.

[92] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 446; Atamer, *Kredi*, s. 109. TKHK tasarı hâlindeyken yaptırımın sözleşmesel faiz yerine kanuni faizin uygulanacağı şeklinde daha hafif olarak kabul edildiği hakkında bkz. Atamer, "Tüketici," 261.

yansıyan akdi faiz de dâhil komisyon, masraf gibi bütün kalemleri içeren toplam maliyetin yıllık maliyet oranını ifade eder. Bu yönüyle efektif yıllık faiz oranı, bütün kalemleri değerlendirmeye dâhil ederek mukayese edilir asıl kriteri ortaya çıkarmaktadır.^[93] Doğaldır ki bu efektif faiz; komisyon, masraf gibi kalemleri de içermesi yönüyle akdi faizden daha yüksek olur.^[94] Ancak kredi verenlerin de sırf tüketiciyi cezbetmek hedefiyle bu faizi düşük gösterme ihtimalleri vardır. Burada ilk durumun aksine, kredi toplam maliyetinden hareket eden efektif yıllık faiz oranı gösterilmiştir ancak kredi veren müşteriye cezbetmek maksadıyla kredi toplam maliyetini ve dolayısıyla efektif yıllık faiz oranını olduğundan düşük göstermiştir.^[95] Bunun için de şayet efektif faiz oranı olduğundan düşük gösterilmişse kredi toplam maliyetinin hesabında baz alınan akdi faiz oranı, düşük gösterilen efektif faiz oranına uyacak biçimde tekrar tespit edilir, ödeme planı da değişen duruma göre yeniden düzenlenir. Bu durumda, kredinin toplam maliyetinin hesabında baz alınan faiz oranı, daha düşük efektif faiz oranı üzerinden hesaplanır ve asıl sözleşmenin tadili yoluna gidilir.^[96]

Bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılığın farklı yaptırımları bakımından ikinci zorunlu içerik ise, tüketicinin cayma hakkı olduğu konusunda bilgilendirilmesine ilişkin kredi verenin ispatla yükümlü olduğunu düzenleyen TKHK m. 24/2 hükmüdür. Hüküm, cayma hakkı konusunda bilgilendirmenin yapılmadığı bir durumda hakkın başlangıç anını belirlemede önemli bir dayanak noktası oluşturmaktadır.^[97] Buna göre, bilgilendirmenin yapılmaması cayma hakkının kullanılmasına ilişkin sürenin başlamasını engeller.

Kredi verenin bilgilendirme yükümlülüğü sözleşme kurulduktan sonra da devam etmektedir. Bu aşamadaki bilgilendirme yükümlülüğü ise karşımıza tüm sözleşmenin yazılı olarak tüketiciye ulaştırılması, hesap özetlerinin

[93] Atamer, *Kredi*, 62.

[94] Çınar, "Tüketici Kredisi," 59.

[95] Baysal, "Tüketici Kredisi," 303.

[96] Akipek, "Milli Şerh," 512.

[97] Baysal, "Tüketici Kredisi," 307.

dönemsel olarak tüketiciye gönderilmesi ve sözleşmede bir değişiklik yapılması durumlarında çıkmaktadır.^[98]

B) CAYMA HAKKI

Tüketicinin gerek sözleşme öncesinde gerekse sözleşmenin kurulması aşamasında bilgilendirilmesi, onun daha bilinçli kararlar verebilmesi için önemli bir işlev görse de tek başına yeterli değildir. Tüketici bazı durumlarda kredinin kendisi için oluşturacağı maddi yükü yeterince düşünmeden kredi sözleşmesine taraf olmaktadır. Bunun için de bilgilendirme yükümlülüğünün tamamlayıcısı olarak tüketiciye son bir kez düşünme imkânı getirilmiş ve belli şartlarla cayma hakkı tanınmıştır.^[99] Esasen tüketici lehine getirilen bu imkân, aynı zamanda kredi verenin de lehine bir durum oluşturmaktadır. Zira, sözleşmenin oluşturacağı maddi yükü yeterince düşünmeksizin sözleşmeye taraf olan tüketicinin belli bir zaman sonra ödeme güçlüğüne düşmesi, kredi veren açısından da riskli bir durum teşkil edebilir.^[100] Bu riskli durum karşısında, cayma hakkının tanımlanması özellikle kredi itibarını değerlendirme yükümlülüğü olmayan kredi verenler açısından da oluşabilecek riskin bertaraf edilmesine yardımcı olur.^[101]

Önceki Kanun'da tüketici kredisi sözleşmeleri için tanımlanmayan cayma hakkı TKHK'nın 24. maddesinde düzenlenmektedir. Cayma hakkı, tüketiciye sebep göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin sözleşmeden on dört gün içinde cayabilmesine imkân sağlamaktadır. Söz konusu imkân, belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesi niteliğindeki kredi kartı sözleşmeleri ile kredili mevduat hesabı sözleşmelerinde de uygulama alanı bulur. Ancak bu tür sözleşmelerde yapılan her işlem için değil, yapılan ilk çerçeve sözleşme için

[98] Pelin Işıtan, "Bankacılık İşlemlerinde Tüketicinin Aydınlatılması Yükümlülüğü," içinde *Tüketici Hukukunun Güncel Sorunları*, ed. Gözde Zeytin Çağrı (İstanbul: Oniki Levha, 2020), 268.

[99] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 428; Baysal, "Tüketici Kredisi," 292.

[100] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 428.

[101] TKHK'da kredi verenlere kredi itibar değerlendirme yükümlülüğü getirilmemiştir. Kredi itibarını değerlendirme yükümlülüğünün TKHK'da düzenlenmemesine yönelik eleştiri hakkında bkz. Baysal, "Tüketici Kredisi," 306.

cayma hakkı söz konusu olmaktadır.^[102] Yönetmelik m. 2/2 düzenlemesinde de kredi kartı ve kredili mevduat hesabı sözleşmelerinde cayma hakkının ilk sözleşme olan çerçeve sözleşmeye uygulanacağı işaret edilmiştir. Buna karşılık işlem anında faiz karşılığı yapılan taksitli kredi kartı işlemlerinde de cayma hakkının varlığı kabul edilmektedir.^[103]

Cayma hakkı, tüketici lehine nispi emredici ve tek yönlü irade açıklaması ile kullanılan bozucu yenilik doğuran bir hak olarak nitelendirilmektedir.^[104] Bundan ötürü cayma hakkının kullanımını sınırlayan yahut ortadan kaldıran düzenlemeler kesin hükümsüz olmakla birlikte kullanımı genişleten düzenlemeler geçerlidir.^[105] Bu yönüyle cayma hakkının kullanım süresini uzatan düzenlemeler yapılabilir.

Cayma hakkının kullanım süresi on dört günlük hak düşürücü süre olarak düzenlenmekle beraber, cayma hakkının hangi an itibariyle başlayacağına ilişkin TKHK'da bir düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte Yönetmelik m. 24/2 hükmü, cayma hakkına dair sürenin sözleşmenin kurulduğu anda işlemeye başlayacağını, fakat sözleşme örneğinin sözleşme kurulduktan sonra tüketiciye verildiği durumda, sürenin bu sözleşme örneğinin tüketici tarafından alındığı anda işlemeye başlayacağını öngörmektedir.

Yönetmelik ilgili hükmüne göre, cayma hakkının kullanımına ilişkin başlangıç anı, kural olarak sözleşmenin kurulduğu tarihtir. Ancak sözleşme örneğinin sözleşmenin kurulduğu tarihten sonraki bir tarihte verilmesi durumunda bu başlangıç anı, tüketicinin sözleşmenin bir örneğini aldığı tarihtir. Bu ihtimalde cayma hakkına ilişkin bilgilendirme, varsayım olarak sözleşmede yer almaktadır. Cayma hakkının sözleşmede yer almaması ihtimalinde ise Kanun'da ve Yönetmelik'te açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte TKHK m. 24/2 hükmünde kredi veren, cayma hakkı bulunduğu dair tüketiciye bilgi verdiğini ispat etmekle yükümlü kılınmıştır. Kanun hükmü ile Yönetmelik hükmü birlikte değerlendirildiğinde, esas olanın cayma hakkı konusunda tüketicinin bilgilendirilmesi

[102] Atamer, *Kredi*, 97.

[103] Emine Aslı Küçükaydın, *Tüketiciyi Koruyucu Nitelikli Geri Alma Hakkı*, 1. Baskı (İstanbul: Oniki Levha, 2018), 95; Gümüş, *Şerh*, 186.

[104] Çabri, *Şerh*, 508; Gümüş, *Şerh*, 186.

[105] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 431.

olduğu anlaşılmaktadır.^[106] Bu itibarla, tüketici cayma hakkı konusunda gerek ön bilgilendirmede gerekse sözleşmede bilgilendirilmediği müddetçe kullanım süresi işlemeye başlamaz. Kısaca kullanım süresi, bilgilendirme anı itibarı ile başlar.

Cayma hakkına ilişkin bilgilendirmenin yapılmadığı durumda, kullanım süresinin üst sınırına dair bir hüküm öngörülmemiştir. Doktrindeki bir görüşe göre, cayma hakkı sözleşme sona erinceye kadar kullanılabilir.^[107] Bunun caymanın pratik önemini kaldıracığını ve hakkın kötüye kullanımına açık hâle getireceğine savunan görüşe göre ise, üst sınır bir yıl olarak kabul edilmelidir.^[108] Başka bir görüşe göre ise bu süre, makul bir süre olarak değerlendirilmelidir.^[109] Ancak bu noktada dahi sürenin belirlenmesinde ölçüt hakkın kötüye kullanılması olmalıdır.^[110]

Cayma hakkının kullanım şekline yönelik Kanun'da bir düzenleme yapılmamakla birlikte Yönetmelik m. 24/3 düzenlemesi ile “*Cayma hakkının kullanıldığına dair bildirim cayma hakkı süresi içinde yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile kredi verene yöneltilmiş olması yeterlidir.*” Buradaki cayma şeklinin bir ispat şekli olduğunun kabulü gerekir. Zira yönetmelikle geçerlilik şekli öngörülmesi mümkün değildir.^[111] İspat yükü üzerinde olan tüketicinin caymaya dair bildirimini en azından yazılı biçimde kredi verene yöneltilmesi uygun olur. Tüketicinin bu bildirimini on dört gün içinde kredi verene yöneltilmiş olması yeterlidir. Hükümde, bildirim yöneltilmiş olmasının yeterli görülmesi, cayma hakkını muhataba varması gereken

[106] Baysal, “Tüketici Kredisi,” 306; Bilgin Yüce, “Tüketici Kredileri,” 278.

[107] Atamer, *Kredi*, 102; aynı yönde Baysal, “Tüketici Kredisi,” 308.

[108] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 429. Yazar, İşyeri Dışında Kurulan Sözleşmeler Yönetmeliği 9/2 maddesine kıyasen cayma süresinin 14 güne ilave olarak bir yıl olarak kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmektedir; benzer yönde Burak Özen, “Tüketici Kredilerinde Cayma Hakkının Kullanılması,” içinde *Makaleler-Tebliğler (2001-2020)*, (İstanbul: Oniki Levha, 2021), 490.

[109] Gümüş, *Şerh*, 187.

[110] Baysal, “Tüketici Kredisi,” 308.

[111] Baysal, “Tüketici Kredisi,” 309. Şekil şartı olduğu yönünde bkz. Çabri, *Şerh*, 512; Atamer, *Kredi*, 103.

diğer bozucu yenilik doğuran haklardan ayırmaktadır.^[112] Bu itibarla cayma hakkının hüküm ve sonuçları da bildirim yöneltmiş olmasıyla birlikte doğar.^[113] Böylece bildirim kredi verene ulaşmaması riski kredi veren üzerinde bırakılmaktadır.^[114]

Cayma hakkının kullanılması sonucunda, sözleşme geriye etkili olarak ortadan kalkar.^[115] Sözleşmenin ortadan kalkması, kredinin kullanıp kullanılmadığı noktasından hareketle iki ayrı şekilde değerlendirilmektedir. Tüketicinin krediyi kullanıp kullanmadığının tespitinde, kredi üzerinde tasarruf etmesi veya edebilecek hâle gelmesi yeterli olmaktadır.^[116] Tüketici krediyi kullanmamışsa, bir kredi iadesinden de söz edilemez. Aynı şekilde kamu kurum veya kuruluşlarına ya da üçüncü kişilere ödenmiş olan vergi ve benzeri masraflar hariç olmak üzere dosya masrafı, tahsis ücreti gibi başka bir bedel de tüketiciden istenemez.

Kredinin kullanıldığı durumda ise, tüketici en geç cayma bildirimini kredi verene yöneltmesinden başlayarak otuz gün içinde anaparayı ve işlemiş faizini ödemelidir. İşlemiş faiz akdi faiz oranı olup kredinin kullanılmaya başlandığı tarih ile anaparanın iade edildiği tarih arasındaki süre için hesaplanır. Ayrıca tüketiciden bir kamu kurum veya kuruluşuna ya da üçüncü kişilere ödenmiş olan bedeller de talep edilebilir. Ancak bunların otuz günlük süre içerisinde ödenmesi gerekmez, yalnızca anaparanın faiziyle birlikte iade edilmesi yeterlidir. Bunlar dışında kalan dosya masrafı gibi bedeller, tüketiciden talep ve tahsil edilemez. Tahsil edilmişse, anapara ile işlemiş faizin ödendiği tarihten başlamak üzere yedi gün içinde tüketicilere iade edilir.

[112] Mehmet Köksal, “Tüketici Hukukunun Tipik Bir Aracı Olarak Cayma Hakkı,” içinde *Tüketici Hukukunun Güncel Sorunları*, ed. Gözde Zeytin Çağrı (İstanbul: Oniki Levha, 2020), 128.

[113] Özen, “Cayma Hakkı,” 487; Baysal, “Tüketici Kredisi,” 309. Cayma hakkının hüküm ve sonuçlarının doğması için kredi verene varması gerektiği yönünde aksi görüş için bkz. Çabri, *Şerh*, 510; Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 431; Gümüş, *Şerh*, 187.

[114] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 431; Baysal, “Tüketici Kredisi,” 309.

[115] Gümüş, *Şerh*, 187.

[116] Çabri, *Şerh*, 513.

TKHK'nın 24/3. maddesi, cayma hakkını kullanmasına rağmen kullandığı krediyi otuz gün içinde iade etmeyen tüketicinin bu cayma beyanını geri almış saymaktadır. Böylece krediyi iade borcuyla yükümlenen tüketicinin temerrüde düşmesi engellenmiş olur ve sözleşme ayakta tutulur.^[117] Bununla birlikte otuz günlük süre içerisinde krediyi iade etmeyen tüketicinin bu süre sonrasında iade etmesi cayma hakkını canlandırmaz, ancak erken ödeme söz konusu olur.^[118]

Uygulamada cayma hakkı süresi içerisinde cayma bildiriminde bulunmaksızın kredi borcunun tamamını ödeyen tüketicilere, cayma bildirimini olmadığı için kamu kurum veya kuruluşuna ya da üçüncü kişilere ödenmiş olan bedeller haricindeki masraf ve bedeller iade edilmemekteydi.^[119] Bunu önlemek amacıyla 7392 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile TKHK'nın 24/2. maddesine bir cümle eklenmiştir. Buna göre, tüketici kredi verene cayma hakkını kullandığına dair bir bildirimde bulunmasa dahi, cayma hakkı süresi içerisinde kredi borcunun tamamını öderse cayma hakkını kullanmış sayılır. Böylece tüketicilerin cayma hakkını kullandığı varsayılarak söz konusu tahsis ücreti, dosya masrafı gibi bedellerin iadesi sağlanmakta ve tüketicilerin ekonomik menfaati korunmuş olmaktadır.

Yönetmelik m. 24/6 düzenlemesi cayma hakkının kullanılması hâlinde, kredi sözleşmesine bağlı olarak tüketiciye sunulan hizmetlere ilişkin sözleşmelerin de kendiliğinden sona ereceğini ifade etmektedir. Burada yalnızca tüketici kredisi sözleşmesine yönelik cayma bildiriminde bulunulması yeterlidir, ayrıca hizmet sözleşmesinden cayıldığına ilişkin bir bildirim gerek yoktur.

[117] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 430. Buna karşın doktrinde KÖKSAL, bozucu yenilik doğuran bir hak olarak cayma hakkının geri alınmasının mümkün olmadığını ileri sürerek borçlunun temerrüdü hükümlerinin uygulanması gerektiğini savunmaktadır. Bkz. Köksal, "Cayma Hakkı," 130.

[118] Özen, "Cayma Hakkı," 492.

[119] 7392 sayılı Kanun gerekçesi: <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-4260.pdf>, Erişim Tarihi: 01.02.2023.

C) FAİZ ORANI

Faiz, belli bir miktar para alacaklısının bu paradan iradi veya iradi olmayan şekilde belli bir süre yoksun kalması karşılığında, tarafların veya kanunun belirlediği oranlar dâhilinde alacaklıya sağlanan medeni bir semereyi ifade etmektedir.^[120] Esasen faiz, yan edim niteliğinde olup asıl alacağına bağlı ve onu genişleten fer'i bir haktır.^[121] Ancak tüketici kredisi sözleşmelerinde faiz tüketicinin aslı edim yükümlülüğünü oluşturmaktadır. Tüketici almış olduğu krediyi faiziyle birlikte kredi verene iade etmek zorundadır. Faizin bulunmadığı bir sözleşme, tüketici kredisi sözleşmesi olarak nitelendirilemez.

Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde, tüketicinin alacağı kredi miktarı ve bunun ne kadar sürede ödeneceği sözleşmenin başında belirlenmektedir. Bununla birlikte belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde ise hangi miktarlarda kredi kullanımının söz konusu olacağı ve buna ilişkin iade süresinin belirlenmesi doğaldır ki mümkün değildir. Zira tüketici kredisi sözleşmesi kredi kartı sözleşmesi yapılırken değil, tüketicinin sonradan kanunda öngörülen şartları taşıyan işlemi yapmasıyla ortaya çıkmaktadır.^[122] Aynı durum diğer belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmeleri için de geçerlidir. Buna uygun olarak tüketicinin kredi verene ödemesi gereken faizin ne şekilde olacağı, TKHK düzenlemesinde belirli süreli ve belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmeleri olarak iki şekilde ele alınmıştır.

TKHK'nın m. 25/1 hükmüne göre, belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde faiz oranı sabit olup bu oran sözleşmenin kurulması akabinde tüketici aleyhine değiştirilemez. Bu kredilerde faiz sözleşmenin başında belirlenir ve buna göre oluşturulan ödeme planı da faiz oranlarının artmasından veya azalmasından etkilenmez.^[123] Bu yönüyle tüketici, sözleşme sürecindeki faiz oranlarının artması riskinden korunmaktadır. Bununla birlikte tüketici lehine faiz oranının değiştirilmesi mümkündür.

TKHK'da faiz oranlarının tespitine ve sınırlarına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir. TKHK'nın 83. maddesi gereği, genel hüküm niteliğinde

[120] Ülgen vd., *Ticari İşletme*, 79.

[121] Ülgen vd., *Ticari İşletme*, 79; Eren, *Genel*, 1005.

[122] Çabri, *Şerh*, 525.

[123] Çabri, *Şerh*, 520-521.

olan TBK'nın 88 ve 120. maddelerinin tüketici kredilerine ilişkin faiz oranlarının tespiti ve sınırlamasında kıyasen uygulanması yerinde olur. Ancak doktrinde, kredi verenin tacir olması nedeniyle söz konusu tüketici kredisi sözleşmesinin ticari iş kapsamında olduğu ve TBK'daki sınırlamaların ticari işlere de uygulanıp uygulanamayacağı tartışması yürütülmektedir.^[124] Bununla birlikte TTK'nın m. 8/3 hükmü açıkça “*Tüketicinin korunmasına ilişkin hükümler saklıdır.*” demek suretiyle tüketici işlemlerinde faizin ticari işlerden ayrıldığını ve serbestçe belirlenemeyeceğini kabul etmiştir.^[125] Kaldı ki Yargıtay da faiz sınırlandırmasına ilişkin uyuşmazlıklarda borçlunun tacir olmadığı durumlarda TBK'daki sınırlamaların uygulanacağına karar vermiştir.^[126] Bu nedenle TBK hükümlerindeki faiz sınırlamaları tüketici kredisi sözleşmelerinde de uygulama alanı bulur.

TBK m. 88 gereği kural olarak taraflar uygulanacak faiz oranını sözleşmede serbestçe kararlaştırabilirler. Bununla birlikte sözleşmede belirlenen faiz oranı, mevzuatta belirlenen yıllık faiz oranının yüzde elli fazlasını aşamaz. Bu noktada, mevzuatta belirlenen yıllık faizin yasal faiz olarak uygulanması gerekmektedir.^[127] Mevzuata bakıldığında ise 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'un^[128] 1/1. maddesinde, yıllık yasal faiz oranı yüzde on iki olarak düzenlenmiştir. Bununla birlikte aynı maddenin ikinci fıkrası uyarınca yıllık yasal faiz oranını artırmaya ve azaltmaya dair

[124] Tartışmalar için bkz. Çabri, *Şerh*, 521 vd; Yılmaz, *Belirli*, 183 vd; Bahtiyar ve Biçer, “Tüketici İşlemi,” 419 vd; Atilla Altop, “Bankaların Düzenledikleri Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Akdi Faiz, Erken Ödeme, Temerrüt, Sözleşmede Değişiklik Yapılması, Sigorta Yaptırılması, Bağlı Krediler ve Sözleşmenin Feshi,” içinde *Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler*, ed. Hüseyin Can Aksoy (Ankara: Yetkin, 2016), 413 vd.

[125] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 441; Ülgen vd., *Ticari İşletme*, 98-9; Mustafa Çeker, “Tüketici Hukuku Açısından Bankacılıkta Faiz Uygulamaları,” içinde *Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları 2014-2015*, ed. Hakan Tokbaş ve Fehim Üçışık (Ankara: Bilge, 2015), 75.

[126] Kararlar için bkz. Çabri, *Şerh*, 522.

[127] Ticari işlere uygulanan avans faizinin uygulanması gerektiği hakkında bkz. Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 442; benzer yönde Altop, “Tüketici Kredisi,” 415.

[128] RG. 19.12.1984-18610.

Bakanlar Kurulu'na (Cumhurbaşkanı) verilen yetki sonucunda 01.01.2006 tarihinden itibaren yasal yıllık faiz oranı %9 şeklinde tespit edilmiştir. 2023 yılı itibariyle de yasal yıllık faiz oranı hâlâ %9 olarak geçerliliğini korumaktadır. Buna göre, sözleşmede kararlaştırılacak faiz oranı %13,5'u geçemez. Tarafların sözleşmede faiz oranını belirlemediği durumlarda ise TKHK m. 25/2 hükmü uyarınca kredi faizsiz biçimde sözleşme süresinin sonuna kadar kullanılır.

Temerrüt faiz oranı ise TBK m. 120 çerçevesinde belirlenebilir. Buna göre, temerrüt faiz oranı mevzuatta tespit edilen yıllık yasal faiz oranının yüzde yüz fazlasını geçemez. Yasal yıllık faiz %9 olarak kabul edildiğinden, yüzde yüz fazlası hesaplaması ile temerrüt faiz oranı %18'i aşamaz. Bununla birlikte, Yönetmelik'te temerrüt faiz oranına ilişkin ayrıksı ve özel bir düzenlemeye yer verilmiştir. Yönetmelik m. 4/1-e hükmüne göre, “*Gecikme faiz oranı: Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde akdi faiz oranının yüzde otuz fazlasını geçmemek üzere belirlenen oranı, belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde ise ilgili mevzuat gereği belirlenen oranı*” aşamaz. Bu yönden, TBK m. 88 çerçevesinde belirlenen akdi faiz oranının yüzde otuz fazlası ile yapılan hesaplamada belirli süreli tüketici kredisi sözleşmeleri için temerrüt faiz oranı %17,55'i geçemez. Temerrüt faiz oranı sınırlamasına ilişkin düzenlemenin Yönetmelik ile düzenlenmesi, normlar hiyerarşisi anlamında eleştirilebilir. Ancak TKHK m. 31/4 hükmünün yetkilendirmesiyle çıkarılan Yönetmelik düzenlemesinin uygulanması tüketicinin lehine olur.^[129]

TKHK m. 25/1 düzenlemesinin mefhum-u muhalifinden anlaşılan o ki belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde değışken faize müsaade edilmiştir. Yine TKHK'nın 26/2. maddesinde belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde faiz oranının artırılmasına ilişkin düzenleme de bunu pekiştirmektedir. Bu tür kredilerde faiz oranı, tüketici kredisi sözleşmesinin yapıldığı ana göre değışiklik gösterir. TKHK m. 22/2 hükmüne göre, bu durumda uygulanacak faiz oranı kredi kartı sözleşmesi kapsamında belirlenen orandan fazla olamaz. Faiz oranının tespitini ise sözleşmenin kurulduğu aşamada verilen yetki ile kredi veren yapmaktadır.^[130] Ancak faiz oranının üst sınırının ne olduğu ise hem doktrinde hem de Yargıtay uygulamasında

[129] Benzer yönde bkz. Yılmaz, *Belirli*, 189; Sınırlamanın Yönetmelik ile yapılmasının eleştirisi için bkz. Altop, “Tüketici Kredisi,” 428-9; Çeker, “Faiz,” 75-6.

[130] Çabri, *Şerh*, 526.

tartışmalıdır. Bir görüşe göre yukarıda bahsedilen TBK hükümlerindeki faiz sınırlamaları belirsiz süreli olarak akdedilen kredi kartı sözleşmelerinde de uygulanır.^[131] Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin içtihadı da bu yöndedir.^[132] Yargıtay (Kapatılan) 19. Hukuk Dairesinin kabul ettiği diğer görüşe ise kredi kartı faiz oranlarının üst sınırı BKKKK'nın 26/3. maddesi gereğince Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası tarafından tespit edildiğinden, genel hükümlerdeki sınırlamalar uygulama alanı bulmaz.^[133] Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ise önüne gelen yakın tarihli uyuşmazlıklarda Yargıtay (Kapatılan) 19. Hukuk Dairesinin kararları ile paralel şekilde BKKKK'nın 26. maddesinde kredi kartı borçlarına ilişkin özel nitelikte faiz hükmü bulunduğu gerekçesiyle BKKKK'ya göre genel kanun niteliğinde olan TBK'nın 88 ve 120. maddelerinin uygulama alanı bulmayacağı yönünde karar vermiştir.^[134]

D) SÖZLEŞMENİN DEĞİŞTİRİLMESİ

Tüketici sözleşmelerinin tüketici aleyhine değiştirilemeyeceğine dair genel bir düzenlemeye TKHK'nın 4. maddesinde yer verilmesine rağmen, TKHK'nın 26. maddesinde belirli süreli ve belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde yapılacak değişikliklere ilişkin özel bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmuştur.^[135] Hükümde, sözleşmelerde değişiklik yapılmasına ilişkin esaslar belirli süreli ve belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmeleri için ayrı şekillerde düzenlenmiştir.

TKHK m. 26/1 hükmü, belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde şartların sonradan tüketici aleyhine değiştirilemeyeceğini öngörmektedir.

[131] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 443; Yılmaz, *Belirli*, 188.

[132] Yargıtay 13. Hukuk Daire, E. 2013/26358, K. 2014/8623, 24.03.2014; Yargıtay 13. Hukuk Daire, E. 2013/9, K. 2013/10102, 17.04.2013, <https://www.lexpera.com.tr>, Erişim Tarihi: 01.02.2023.

[133] Atamer, *Kredi*, 130. Yargıtay 19. Hukuk Daire, E. 2016/1962, K. 2016/10626, 14.06.2016; Yargıtay 19. Hukuk Daire, E. 2016/1659, K. 2016/9473, 26.05.2016, <https://www.lexpera.com.tr>, Erişim Tarihi: 01.02.2023.

[134] Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E. 2020/87, K. 2022/1081, 29.06.2022; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E. 2017/3129, K. 2021/1041, 21.09.2021, <https://www.lexpera.com.tr>, Erişim Tarihi: 01.02.2023.

[135] Akipek, "Milli Şerh," 514.

Bu sözleşmelerde faiz oranının sabit olarak belirlenmesi ve faiz oranı ile sözleşme şartlarının tüketici aleyhine değiştirilmemesi ilkesi benimsenmiştir.^[136] Bununla birlikte hükmün nispi emredici olması yönüyle tüketici lehine bir değişiklik yapılması mümkündür. Denilebilir ki faiz oranı, masraf, komisyon ücreti gibi kalemler sabit olacak ve sonradan tüketici lehine değiştirilebilecektir.^[137]

Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde ise ileride meydana gelmesi mümkün değişikliklerin doğuracağı risklerin önceden belirlenip sözleşmeye dâhil edilmesi mümkün değildir.^[138] Bu nedenle kredi verene sözleşmede değişiklik yapmasına imkân tanıyan TKHK m. 26/2 hükmünde, faiz oranındaki artışa ilişkin değişikliklerde uygulanacak esaslar düzenlenmiştir. Hükme göre,

“Belirsiz süreli kredi sözleşmelerinde faiz oranının artırılması durumunda, bu değişikliğin yürürlüğe girmesinden otuz gün önce, tüketiciye kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla yazılı olarak bildirilmesi zorunludur. Bu bildirimde, yeni faiz oranının yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak ödemelerin tutarı, sayısı ile aralıklarının değişmesine ilişkin ayrıntılara yer verilir. Faiz oranının artırılması hâlinde, yeni faiz oranı geriye dönük olarak uygulanamaz. Tüketici, bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde borcun tamamını ödediği ve kredi kullanmaya son verdiği takdirde faiz artışından etkilenmez.”

Söz konusu hüküm, 7392 sayılı Kanun’un 3. maddesi ile değiştirilmiştir. Değişiklikten önce hüküm faiz oranının azaltılmasını da kapsayacak şekilde sözleşmede yapılan değişikliklerin otuz gün öncesinde bildirimini zorunlu tutmuştu. Hükümdeki değişiklik ile birlikte faiz oranının azaltılması durumunda, yeni faiz oranının yürürlüğe girmesi için kredi verenin otuz gün öncesinde bilgilendirme zorunluluğu kaldırılmıştır. Diğer bir söyleyişle zorunluluk, yalnızca faiz oranı artırıldığı durumu kapsayacak şekilde değiştirilmiştir. Bu şekilde, azaltılmış olan yeni faiz oranının yürürlüğe girmesi

[136] Aslan, *Tüketici Hukuku*, 417.

[137] Akipek, “Milli Şerh,” 515.

[138] Aslan, *Tüketici Hukuku*, 418.

için tüketicinin otuz gün beklemesinin önüne geçilmiştir.^[139] Benzer bir düzenleme BKKKK'nın 25. maddesinde de bulunmaktadır. Bu yönüyle uygulama birliği amaçlandığı söylenebilir. Ancak belirtilmelidir ki hükümdeki bu değişiklik, faiz oranının azaltılması hâlinde kredi verenin bilgilendirme yükümlülüğünü ortadan kaldırmamaktadır. Bu yükümlülük, esasen sözleşmenin kurulmasından sonraki bilgilendirme yükümlülüğünün bir çeşidini oluşturmaktadır. Zira, Yönetmelik m. 13/2 düzenlemesinde faiz oranının azaltılması hâlinde değişikliğin, bildirim yapıldığı döneme ilişkin son ödeme tarihinden itibaren hüküm ifade edeceği belirtilmiştir. Kaldı ki faiz oranının azaltılması durumunda da ödemelerin tutarı, sayısı ve aralıkları değişeceğinden tüketicinin bu hususta bilgilendirilmesi gerekir. Önemli olan, tüketicinin iradesinden bağımsız şekilde tek taraflı olarak düzenleme yapılmasını engellemektir.^[140] BKKKK'nın 25. maddesinde faiz artışına dair bir ayırım yapılmaksızın sözleşmede yapılacak değişikliklerin kart hamiline bildirileceği düzenlenmiştir. Bununla birlikte bildirim hesap döneminden ne kadar süre önce yapılacağına ilişkin gerek TKHK gerekse Yönetmelik'teki eksiklik hâlâ devam etmektedir.^[141] Bu yönüyle 7392 sayılı Kanun ile değişik TKHK m. 26/2 hükmünün kaleme alınış biçimi eleştiriye açıktır.

Faiz oranının artırılması durumunda, bu değişikliğin yürürlüğe girmesinden otuz gün önce tüketiciye yapılacak bilgilendirme ile ona sözleşmeye yeni faiz oranı ile devam edip etmeme konusunda bir düşünme süresi tanınmaktadır. Tüketicide yapılacak bilgilendirmenin tam olarak yapıldığından bahsedebilmek için yeni faiz oranıyla birlikte yapılacak ödemelerin tutarına, sayısına, değişen aralıklarına dair bilgilere de değinilmesi gerekir, aksi hâlde değişiklik yapılmamış sayılır.^[142] Tüketici bu yeni faiz oranı ile devam etmek istemez ise bildirim tarihinden başlayarak kendisine tanınan altmış günlük süre içerisinde borcunun tamamını ödemiş ve kredi kullanmayı bıraktığı takdirde faiz artışı kendisine yansımaz ve önceki faiz ile sözleşme sona erer. Kısaca, artırılmış yeni faiz oranı geriye etkili biçimde uygulanmaz. Böylece

[139] İrem Aytaç Seyhan, "Tüketici Kredileri," (Bildiri Türkiye Barolar Birliği Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da Yapılan Değişiklikler ve Uygulamaya Etkileri Sempozyumu, Ankara, 8 Ekim 2022).

[140] Işıtan, "Aydınlatma," 269.

[141] Ceylan, "Kredi Kartları," 268.

[142] Çabri, *Şerh*, 531.

tüketiciye faiz artışından etkilenmeden, değişiklikten önceki faiz ile krediyi sona erdirmeye imkânı getirilmiştir.^[143] Buna karşın tüketicinin süresi içinde borcun tamamını ödememesi veyahut kredi kullanmayı bırakmaması hâlinde ise faiz oranı artışını kabul ettiği varsayılır.^[144]

Kanun hükmü bu şekilde olmakla birlikte Yönetmelik m. 13/3 hükmünde akdi faiz oranı dışındaki diğer sözleşme şartlarında yapılacak değişikliklerde de bildirim şartı aranmış ve tüketicinin kabul etmemesi hâlinde Yönetmelik'in 25. maddesine göre fesih imkânı getirilmiştir.^[145] Sözleşmede fesih bildirimine ilişkin bir sürenin belirlenmediği durumda tüketici herhangi bir zamanda sözleşmeyi feshedebilir. Ancak sözleşmede fesih bildirim süresinin belirlenmesi durumunda, tüketici bu süre içerisinde bildirimde bulunarak sözleşmeyi feshedebilir. Bununla birlikte bu süre bir ayı geçemez. Doktrinde bu hüküm, kanunda bulunmayan bir konuyu düzenlediği gerekçesiyle eleştirilmiş ve bunu karşılayan bir düzenlemenin kanunda düzenlemesinin daha uygun olacağı belirtilmiştir.^[146]

Ancak her hâlde bütün bu değişikliklerin hakkın kötüye kullanılması yasağına aykırı olmayacak şekilde kullanılması gerekmektedir. Bu kapsamda nitelendirilebilecek faiz yahut masraf artışı her daim hakkın kötüye kullanılması denetimine tabi tutulur.^[147]

E) ERKEN ÖDEME

Tüketicinin henüz vadesi gelmemiş bir ya da birden fazla taksiti veyahut kredi borcunun tamamını vaktinden önce ödemesi mümkündür. Tüketicinin erken ödeme yapması hâlinde, TKHK'nın 27. maddesi uyarınca, kredi veren ödenen miktar doğrultusunda gerekli tüm faiz ve diğer maliyet

[143] Çınar, "Tüketici Kredisi," 59.

[144] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 449.

[145] Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde faiz haricinde tüketici aleyhine değişiklik yapılamayacağı yönünde bkz. Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 450; benzer yönde Altop, "Tüketici Kredisi," 421-422; Gümüş, *Şerh*, 196.

[146] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 451. Feshin tüketiciyi koruyucu bir yöntem olmadığı hakkında bkz. Atamer, *Kredi*, 147.

[147] Akipek, "Milli Şerh," 516.

unsurlarında indirim yapmakla yükümlüdür. Esasen bu indirim yükümlülüğü, erken ödeme söz konusu olduğunda indirim istenemeyeceğine ilişkin TBK m. 96'nın bir istisnasını oluşturmaktadır.^[148] Bu indirimin yapılmasının nedeni kredi verenin alacağına erken kavuşmasıdır. Bununla birlikte erken ödeme hakkının tanınmasının temelinde tüketicinin var olan borcundan bir an önce kurtarılması düşüncesi bulunmaktadır.^[149] Bu açıdan erken ödeme; tüketici lehine avantajlı bir durum oluştururken, alacağı faizden mahrum kalacak kredi veren için dezavantajlı bir durum oluşturmaktadır. Kredi veren yönünden oluşan dezavantajlı durumu engellemek için TKHK tasarısında erken ödeme tazminatı düzenlemesine yer verilmişse de Genel Kurul'da bu düzenleme tasarıdan çıkartılmıştır.^[150] Düzenlenen erken ödeme hakkı emredici bir nitelik taşıdığından taraflar bu hakkı sözleşmeyle kaldıramayacağı gibi hakkın kullanılmasını da zorlaştıramazlar.^[151] Aksine yapılan anlaşmalar kesin hükümsüz olur. Hükmün gerekçesinde, kredinin tamamının kapatılmasının sözleşmenin feshi niteliğinde olduğu belirtilmiştir.^[152] Ancak doktrinde bu gerekçe eleştirilmiş, kredi sözleşmesinden doğan borcun zamana yayıldığı ve erken ödeme hâlinde kalan borcu ifa etme zorunluluğunun ortadan kalkmadığı gerekçesiyle bunun borcun ifası niteliğinde olduğu savunulmuştur.^[153]

Tüketici kredinin tamamını erken ödeyebileceği gibi vadesi gelmemiş bazı taksitlerin ödemelerini de önceden yapabilir. Bu erken ödemede kredi verenin kabule yanaşmaması durumunda alacaklının temerrüdüne ilişkin TBK m. 110 gereğince sözleşmenin feshedilebileceği ifade edilmiştir.^[154] Bununla birlikte alacaklının temerrüdü durumunda tüketicinin sözleşmeyi fesih hakkı doğmayacağı, borcu tevdi ile borçtan kurtulacağı da savunul-

[148] Aslan, *Tüketici Hukuku*, 440.

[149] Çabri, *Şerh*, 534.

[150] Baysal, "Tüketici Kredisi," 316-7.

[151] Çabri, *Şerh*, 535.

[152] 6502 sayılı Kanun gerekçesi: <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0787.pdf>, Erişim Tarihi: 01.02.2023.

[153] Çabri, *Şerh*, 534. Aksi yönde Yılmaz, *Belirli*, 305; Zevkiler ve Özel, *Tüketici*, 253.

[154] Akipek, "Milli Şerh," 521; Gümüş, *Şerh*, 200.

maktadır.^[155] Erken ödeme hâlinde, erken ödemenin şekline göre yapılacak indirim ve faiz hesaplamasında tüketicinin ödemeyi yaptığı tarih esas alınır. Bu indirim tutarları için Yönetmelik'te ayrı ayrı hükümler öngörülmüştür.

F) BORÇLU TEMERRÜDÜ

Tüketici, aldığı krediyi sözleşmede belirlenen ödeme planı çerçevesinde geri ödemektedir. Tüketicinin yapacağı geri ödemelerde esas alınacak taksit, tutar ve vadeler bu ödeme planında belirtilmektedir. Ödeme planında kararlaştırılan vadenin gelmesine rağmen tüketicinin kredi taksitini ödemesi durumunda tüketici temerrüde düşmüş olur. Bu noktada, her bir taksitin vadesi ödeme planında belirlendiğinden TBK m. 117 uyarınca tüketiciye ayrıca bir ihtar çekilmesine gerek yoktur, tüketici vadenin gelmesi ile temerrüde düşmüş olur.^[156] Tüketicinin temerrüde düşmesi ile birlikte kredi veren sözleşmedeki temerrüde ilişkin hükümlere başvurabileceği gibi bu hükümlerin olmaması hâlinde genel hükümler kapsamında TBK m. 117 ve devamındaki hükümlere de başvurabilir.^[157] Bu maddelerde düzenlenen seçimlik haklarını kullanma imkânı olan kredi veren; vadesi gelmiş ve ödenmeyen taksitlerin temerrüt faiziyle ödenmesini veyahut müspet zararın tazmin edilmesini yahut sözleşmeden dönerek menfi zararın tazmin edilmesini talep edebilir.^[158]

Bununla birlikte taksitlerini sürekli olarak geç ödeyen tüketiciler, kredi verenin henüz vadesi gelmemiş alacaklarını da riskli duruma düşürebilirler.^[159] Bu durumun ortaya çıkması hâlinde, özel olarak tüketicinin kalan bütün borcunun ifası talep edilebilir. Kredi verenin bu hakkını her durumda kullanması, tüketici için ağır sonuçlar ve kredi veren için de haksız kazançlar sağlayacağından, bu hak belli şartlarla sınırlandırılmıştır.^[160] TKHK'nın 28. maddesi ile kredi verene belli şartlar dâhilinde, sözleşmeye konulacak

[155] Çabri, *Şerh*, 535.

[156] Çabri, *Şerh*, 540.

[157] Çınar, "Tüketici Kredisi," 57.

[158] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 453.

[159] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 453; Akipek, "Milli Şerh," 524.

[160] Baysal, "Tüketici Kredisi," 318.

muacceliyet kaydı ile tüketicinin kalan bütün borcunun ifasını talep etme hakkı verilmiştir.

Bu şartlar TKHK'nın 28/1. maddesinde sayılmıştır. Kümülatif olarak bulunması gereken bu şartlar; sözleşmenin belirli süreli tüketici kredisi niteliğinde olması, kredi verenin borçlarının tamamını ifa etmiş olması, tüketicinin art arda en az iki taksiti ödemede temerrüde düşmesi, kredi verenin borcun tamamını talep etmeye yönelik hakkının sözleşmede açık bir biçimde saklı tutulması, bu hakkın kullanımına yönelik kredi verenin tüketicie en az otuz günlük süre tanıyarak muacceliyet ihtarında bulunmuş olması şeklindedir.

Kredi verenin, kalan tüm taksitlerin ifasını talep edebilmesi için temel şart, sözleşmede temerrüt hâlinde kalan taksitlerin muaccel olacağına ilişkin hakkın açıkça saklı tutulmuş olmasıdır.^[161] Bu hakkın sözleşmede açıkça saklı tutulmaması hâlinde, kredi veren kalan bütün taksitlerin ifasını talep edemez. Bunun yanında kredi verenin sözleşmeden kaynaklanan bütün borçlarını ifa etmiş olması gerekir. Bu borçlardan yalnızca kredinin verilmesi değil, aynı zamanda bilgilendirme yükümlülüğü gibi borçların da ifa edilmiş olması gerekir.^[162] Bir başka şart ise tüketicinin art arda en az iki taksiti ödemede temerrüde düşmesidir. Temerrüde düşülen taksitlerin art arda olmaması hâlinde muacceliyet koşulu gerçekleşmez. Son şart ise kredi verenin tüketicie en az otuz gün süre tanıyarak muacceliyet ihtarında bulunmasıdır. Söz konusu ihtar tüketici için nihai bir fırsat niteliğinde olup ancak ikinci taksitin ödenmesinde temerrüde düşülmesinin ardından yapılabilir.^[163] Tüketicinin kendisine tanınan süre içerisinde temerrüde düştüğü taksitleri faiziyle ödememesi hâlinde sürenin dolması ile birlikte başkaca bir bildirim gerek kalmaksızın kalan bütün borçları muaccel hâle gelir. Ancak bu süre içerisinde tüketici, ödenmemiş borçlarını faiziyle birlikte öderse kalan taksitlerin muaccel hâle gelmesi engellenmiş olur.^[164]

Muacceliyet koşulunun gerçekleşmesi ile birlikte kredi veren tüketicinin kalan bütün borçlarının ifasını talep edebilir. Bununla birlikte TKHK m.

[161] Çabri, *Şerh*, 548; Baysal, "Tüketici Kredisi," 318.

[162] Çabri, *Şerh*, 548.

[163] Yılmaz, *Belirli*, 278.

[164] Baysal, "Tüketici Kredisi," 318.

28/2 hükmü, muaccel kılınmış olan taksitler hesaplanırken bu taksitlere ilişkin faiz, komisyon ve benzeri masrafların gözetilmeyeceğini düzenlemektedir. Diğer bir deyişle kredi veren muaccel kılınan taksitlere ilişkin yalnızca anaparayı isteyebilir; faiz, komisyon ve benzeri masrafları ise talep edemez.^[165] Tıpkı erken ödemede olduğu gibi kredi veren burada da alacağına erken kavuşmaktadır. Ancak burada erken ödemeden farklı olarak faiz ve diğer maliyet unsurlarında indirim değil; faiz, komisyon ve benzeri menfaatlerden kredi verenin mahrum bırakılması söz konusudur.^[166] Bu yönüyle tüketicinin iradesi dışında kanun gereği kredi verenin kontrolü ile erken ödemede bulunmak zorunda kalan tüketicinin korunması amaçlanmaktadır.^[167]

G) SİGORTA, YAN FİNANSAL ÜRÜN VE HİZMET SUNUMU

Hastalık ya da kaza sonucunda tüketicinin ölmesi yahut iş göremez hâle gelmesi almış olduğu kredinin iade edilmemesi riskini ortaya çıkarır. Bunun için de kredi verenler elde edecekleri gelirden mahrum kalmamak ve alınan kredinin iade edilmemesi riskine karşı kendilerini korumak amacıyla sigorta mekanizmasını kullanırlar.^[168] Ancak uygulamada kredi verenler bunu sağlamak için tüketicileri kendi iştirakleri olan sigortacılarla sigorta sözleşmesi yapmaya zorlamakta ve kredi verilmesini sigorta yaptırılması şartına bağlamaktadırlar.^[169] Bu da tüketicinin ek maliyetlerle karşılaşmasına

[165] Yılmaz, *Belirli*, 279.

[166] Baysal, “Tüketici Kredisi,” 319; Gümüş, *Şerh*, 203. Aksi yönde Çabri, *Şerh*, 551.

[167] TKHK m. 27 çerçevesindeki erken ödemede yapılan indirim ile TKHK m. 28'deki muacceliyet kaydıyla erken ödemede faiz, komisyon ve benzeri masrafların dikkate alınmaması hakkındaki karşılaştırma hakkında bkz. Baysal, “Tüketici Kredisi,” 320. Yazar TKHK m. 28'de düzenlenen faiz, komisyon ve benzeri masrafların dikkate alınmaması hükmünü menfaatler dengesine uygun bulmaktadır; benzer yönde Altop, “Tüketici Kredisi,” 427.

[168] Akipek, “Milli Şerh,” 528.

[169] Gümüş, *Şerh*, 204. Bu durumun haksız şart niteliği olduğu hakkında Çabri, *Şerh*, 552. Ancak Yargıtay kredi borcu için hayat sigortası yaptırılmasının yalnızca kredi verenin değil, tüketicinin de menfaatine olduğu gerekçesiyle sözleşmeye konulan sigorta kayıtlarının haksız şart niteliği taşımadığına karar vermiştir. Bkz. Yargıtay 13. Hukuk Daire, E. 2013/924, K. 2013/4474, 26.02.2013, <https://www.lexpera.com.tr>, Erişim Tarihi: 01.02.2023.

neden olmaktadır. Kredi verenin tüketicileri zorlamasının önüne geçmek için TKHK'nın 29. maddesi ile tüketicinin yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla açık bir talebi bulunmadan kredi bağlantılı sigorta yaptırılmayacağı düzenlenmiştir.^[170] Görüldüğü üzere sigorta sözleşmesi yapılması tüketicinin açık talebine bağlanmıştır. Özellikle kredi sözleşmesinin kurulması esnasında bankaların sigorta sözleşmesine yönelik hazırladıkları formları tüketiciye imzalattıkları durumlar böylece önlenmiş olacaktır.^[171]

Esasen düzenleme kredi verenin tüketiciyi zorlamasını engellemeyi amaçlamaktadır. Yoksa kredi verenin sigorta yaptırılması konusunu gündeme getirebilmesi ve bu konuda tüketiciyi bilgilendirebilmesi imkânı ortadan kaldırılmamaktadır.^[172] Ancak uygulamada kredi veren tüketiciyi sigorta yapma konusunda zorlayamazken, tüketici ise hiçbir şekilde sigorta yaptırmayarak riskler karşısında güvencesiz kalmaktadır. Sigorta sözleşmesinin yapılması tüketiciye külfet gibi görünse de aslında kendisini güvence altına almaktadır.^[173] Bunun için de 7392 sayılı Kanun ile değişik TKHK'nın 29/2. maddesinde, kredi verene içeriğinde kredi bağlantılı sigorta olmayan bir sözleşmeyi tüketiciye önermesi şartı ile kredi bağlantılı sigorta yaptırılmasını içeren bir kredi sözleşmesini paket olarak tüketiciye sunma imkânı verilmiştir. Kredi veren tarafından âdeta ikili bir teklif şeklinde sigortasız ve sigortalı kredi sözleşmesi sunulabilir. Ancak her hâlde sigorta yaptırılması tüketicinin açık talebine bağlıdır. 7392 sayılı Kanun ile getirilen bu imkân, önceki düzenlemede bulunmuyordu. Getirilen yeni düzenleme ile hem tüketicinin zorlanması engellenmiş hem de sigortanın teminat işlevi göz önünde tutularak tüketicinin sigorta yaptırması teşvik edilmiştir.^[174] Kredi veren sigortasız ve sigortalı kredi teklifinde bulunması hâlinde her iki teklife ilişkin ödeme planlarına, kredi bağlantılı sigortaların adı, süresi ve yenilemeli olup olmadığına dair bilgiye bilgi formunda yer vermelidir.

[170] Düzenleme 7392 sayılı Kanun değişikliğinden önce “kredi ile ilgili sigorta” ifadesini içermekteydi. Kanun gerekçesinde, sigorta mevzuatı ile kavram birliğinin sağlanması amacıyla değiştirildiği ifade edilmiştir.

[171] Çabri, *Şerh*, 553.

[172] Yılmaz, *Belirli*, 227-8.

[173] Çabri, *Şerh*, 554.

[174] Benzer bir görüşte Uzun Kazmacı, “Tüketici Kredileri.”

TKHK'nın 29/2. maddesi de tüketicinin istediği farklı bir sigorta şirketinden teminat sağlama imkânını getirmektedir. Tüketicinin sağladığı bu teminat, kredi veren tarafından koşulları değiştirilmeksizin kabul edilmek zorundadır. Bu hüküm ile tüketicie doğrudan kredi veren veya onun iştiraki olan sigorta şirketi yerine, en uygun koşulları sağlayan sigorta sözleşmesini yapma imkânı verilmektedir.^[175] Bununla birlikte doktrinde kredi verenin tüketici üzerindeki baskısının devam edeceği yönüyle bu hüküm eleştirilmiştir.^[176]

Yapılacak olan kredi bağlantılı sigorta sözleşmelerinde, krediyi geri ödeme teminatını sağlama amacıyla, kredinin konusuyla, krediden kalan borç tutarı ve vadesiyle uyumlu olması şartları aranmıştır. Aksi hâlde tüketici sigorta sözleşmesinin geçersizliğini ileri sürebilir.^[177] Krediyeye dair aynı teminatı barındıran birden fazla sigorta yaptırılması da yasaklanmıştır. Yönetmelik m. 26/2'de kredi bağlantılı olarak yapılan meblağ sigortalarının; kredi borcunun belirlenen vade öncesinde ödenmesi veya kredi yapısında değişiklik olması hâlinde sona erdirileceği düzenlenmiştir. Bununla birlikte kredi verenin tüketiciyi ayrıca bilgilendirmesi ve tüketicinin açık onayı hâlinde sigorta sözleşmesi mevcut koşullarla devam edebilir veya değişikliğe göre poliçe yeniden düzenlenebilir.

7392 sayılı Kanun ile TKHK'nın 29. maddesine ek bir fıkra eklenmiştir. Eklenen ek fıkra, tüketici kredisi sözleşmelerinin kredi ile ilgili olanlar haricinde yan finansal ürün ve hizmetlerin satın alınması koşuluna bağlanamayacağını düzenlemektedir. Hükümün gerekçesine göre, tüketicinin daha düşük faizli kredi olanağından faydalanabilmesi için ihtiyacına yaramayan ya da esas olarak kurumsal müşterilere verilen yan finansal ürün ve hizmetlerin tüketicilere dayatılmasının önlenmesi amaçlanmıştır. Bu şekilde; tüketicilerin krediyi alırken almak zorunda kaldıkları paket adı altındaki

[175] Çabri, *Şerb*, 554.

[176] Yılmaz, *Belirli*, 229. Yazar, hükmün işlerlik kazanabilmesi için Bireysel Kredilerle Bağlantılı Sigortalar Uygulama Yönetmeliği'nin 11/1 maddesinin de tamamlayıcı olarak uygulanmasını ve bu şekilde sözleşmenin kuruluş aşamasında yapılan sigortadan daha elverişli bir sigorta poliçesinin kredi verene ibrazının tüketiciyi gerçek anlamda koruyacağını ifade etmektedir.

[177] Çabri, *Şerb*, 554.

uygulamalar engellenmeye çalışılmıştır.^[178] Daha önce mevzuatta tanımlanmayan yan finansal ürün ve hizmet teriminin nelerden ibaret olduğunu ise, Yönetmelik'in 4/p. maddesi açıklığa kavuşturmuştur. Buna göre yan finansal ürün ve hizmet; kredi sözleşmesinin faiz, kâr payı, vergi, fon ve benzeri yasal giderleri dışında kalan ve tüketiciye sunulmuş olan her türlü ürün veya hizmet ile kredi bağlantılı sigorta hariç olmak üzere sigortayı karşılamaktadır. TKHK düzenlemesi, her türlü yan finansal ürün ve hizmeti değil, kredi ile ilgisi olmayanları yasak kapsamında tutmuştur. Bunlar ise Yönetmelik m. 26/5 atfıyla Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında 2020/7 Sayılı Tebliğ'in^[179] ekinde bulunan listeye göre belirlenir. Tebliğ'in ek listesindeki "Bireysel Krediler" başlığında sayılan ürün ve hizmetler, kredi ile ilgisi olan yan finansal ürün ve hizmet olarak kabul edilmektedir. Başlıkta kredi ile ilgili olduğu kabul edilen ürün ve hizmetler; taşınır ve taşınmaz rehin tesis ücreti, tahsis ücreti, ekspertiz ücreti şeklinde sayılmıştır. Dolayısıyla bu başlıkta sayılmayan ürün ve hizmetler kredi ile ilgili kabul edilmez ve tüketici kredisi sözleşmesi bunların satın alınması şartına bağlanamaz.

H) BAĞLI KREDİ SÖZLEŞMELERİ

Genelde ihtiyaç duyduğu mal veya hizmeti edinebilmek amacıyla kredi yoluna başvuran tüketici, almış olduğu kredinin kullanımını konusunda serbesttir. Bu nedenle kredinin kullanımından doğan riskleri de kendisi taşır.^[180] Tüketici almış olduğu kredi ile akdettiği mal veya hizmet sözleşmesinde, satıcı veya sağlayıcıya karşı hukuki haklarını kullanabilecekken, kredi verene karşı bu haklarını kullanamaz. Sözleşmenin nispiliği ilkesi olarak karşımıza çıkan bu durumun, kredi veren ile satıcı veya sağlayıcı arasında ekonomik menfaat birliğinin olduğu durumlarda uygulanması doğru bir çözüm yolu olmaz.^[181] Örneğin satıcı veya sağlayıcı ile kredi veren arasında önceden yapılmış bir anlaşmanın bulunduğu, satıcı veya sağlayıcının tüketiciyi kredi verene yönlendirerek avantajlı koşullarla kredi sağladığı durumlarda yalnızca

[178] Aytaç Seyhan, "Tüketici Kredileri."

[179] RG. 07.03.2020-31061.

[180] Atamer, *Kredi*, 149.

[181] Atamer, *Kredi*, 150.

satıcı veya sağlayıcının sorumlu tutulması hakkaniyete uygun dūşmez.^[182] Bunun için de TKHK'nın 30/1. maddesi ile “*tüketici kredisinin münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için verildiği ve bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik bir birlik oluşturduğu sözleşme*” olarak ifade edilen bağlı kredi sözleşmesi kabul edilmiştir.

Bağlı kredi sözleşmesi de tüketici kredisi sözleşmesi niteliğinde olduğundan yukarıda incelenen hususlar itibariyle TKHK m. 22 ve devamı hükümlerine tabidir.^[183] Ancak bu sözleşmelerde kredi mal veya hizmetin edinimini sağlayan sözleşmenin finansmanı için verildiğinden tüketicinin kredi üzerinde serbestçe tasarruf etme imkânı bulunmamakta, tüketici bir anlamda kredi verene hesap vermektedir.^[184] Bu kapsamda kullanılan kredi doğrudan satıcıya veya sağlayıcıya ödenmekle birlikte kredinin finansman amacıyla tüketiciye ödenmesinde de bir engel bulunmamaktadır.^[185]

Bağlı kredi sözleşmesinde, iki ayrı sözleşme mevcuttur. Bunlardan biri tüketici ile satıcı veya sağlayıcı arasında yapılan mal veya hizmet edinmeye yönelik sözleşme iken, diğeri ise bu sözleşmenin finansmanını sağlamaya yönelik kredi sözleşmesidir. Mal veya hizmet edinmeye ilişkin sözleşmeden ya da kredi sözleşmesinden hangisinin önce yapıldığının bir önemi yoktur.^[186] Önemli olan, kredi sözleşmesinin mal veya hizmet sözleşmesinin finansmanı için yapılmasıdır. Esasen bunlar birbirinden bağımsız sözleşmeler gibi görünse de, aslında aynı ekonomik amaçla yapılan ve aralarında ekonomik birlik bulunan bileşik sözleşmelerdir.^[187]

[182] Doktrinde Çabri standart kredi sözleşmelerine nazaran bağlı kredi sözleşmelerinde daha uygun koşullarla kredi imkânı sunulduğundan, kredi koşulları bakımından fark yoksa bağlı kredisi sözleşmesinden bahsedilemeyeceğini ifade etmektedir. Bkz. Çabri, *şerb*, 564.

[183] Çabri, *şerb*, 561.

[184] Çabri, *şerb*, 562; Akipek, “Milli şerb,” 534; Rabia Sanem Üzeler, “Tüketici Hukukunda Bağlı Kredi Sözleşmesi,” (Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, 2011), 64.

[185] Üzeler, “Bağlı Kredi,” 64.

[186] Üzeler, “Bağlı Kredi,” 64-5.

[187] Çabri, *şerb*, 560; Gümüş, *şerb*, 209.

Ekonomik birliğin varlığı ise TKHK m. 30/2’de sayılan hâllerden en az birinin gerçekleştiği durumlarda kabul edilmektedir. Kredinin tüketici için satıcı veya sağlayıcı tarafından finanse edildiği hâl bunlardan ilkidir. Burada satıcı veya sağlayıcı, yasa gereği âdeta kredi veren ile eş konumda değerlendirilmektedir.^[188] Örneğin mağazaların verdiği kredi imkânları ya da bankaların belirli hizmetler vererek karşılığında alacakları için ayrı bir kredi sözleşmesi akdetmesinde durum böyledir.^[189] İkinci hâl, mal veya hizmet sözleşmesini finanse eden tarafın üçüncü bir kişi olduğu durumda, kredi verenin söz konusu kredi sözleşmesinin hazırlığında veya imzalanmasında satıcı veya sağlayıcının imkânlarından yararlanmasıdır. Burada satıcı veya sağlayıcı kredi verenin doğrudan temsilcisi niteliğinde olup kredi sözleşmesini onu temsilen yapmaktadır.^[190] Kredi sözleşmesinin taraflarını, tüketici ile kredi veren oluşturmaktadır. Satıcı veya sağlayıcının işyerinde banka personeline yer tahsis etmesi buna örnek verilebilir.^[191] Üçüncü hâl ise belirli bir mal veya hizmetin verileceğine dair bilginin kredi sözleşmesinde açık bir şekilde belirtilmesidir. Diğerlerinden farklı olarak burada kredi sözleşmesi, kredi verenin işyerinde yapılmakta ancak sözleşmede kredinin özgülendiği mal veya hizmetin ne olduğuna ilişkin bilgiye açıkça yer verilmektedir.^[192] Doktrinde, sözleşmede malın veya hizmetin adı, markası veya satıcı bilgilerinin yer alması zorunlu olmayıp genel bir ifadenin kullanılmasının yeterli olduğu savunulmaktadır.^[193] Buna göre örneğin yalnızca taşıt kredisi ifadesinin kullanılması yeterli görülmektedir. Bununla birlikte ayrıntılı bilgilere yer verilmesi gerektiği kabul edilse dahi her durumda bağlı kredi söz konusu olmamakta, kredi veren ile satıcı veya sağlayıcı arasında ekonomik menfaat birliği aranmaktadır. Zira TKHK m. 30/5 hükmü de kredi veren

[188] Akipek, “Milli Şerh,” 536; Gümüş, *Şerh*, 208.

[189] Atamer, *Kredi*, 153.

[190] Çabri, *Şerh*, 564; Gümüş, *Şerh*, 208.

[191] Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 458.

[192] Atamer, *Kredi*, 153.

[193] Çabri, *Şerh*, 565; Gümüş, *Şerh*, 208. Aksi yönde Kıymet Erdemir, “Tüketici Hukukunda Bağlı Kredi Sözleşmeleri,” (Doktora tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, 2021), 32; Aydoğdu ve Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 458; Aslan, *Tüketici Hukuku*, 450.

ile satıcı veya sağlayıcı arasında önceden belirlenmiş bir mal veya hizmetin sağlanmasına ilişkin bir sözleşmenin varlığını aramaktadır. Ancak burada yazılı ve açık bir sözleşme gerekmemekte, tarafların ortak hareket etmekten bir menfaat sağlayıp sağlamadığı belirleyici olmaktadır.^[194] Tüketicilerin kendilerinin belirlediği ve kredi temini için sonradan bankaya gittiği serbest krediler bağı kredi kapsamında değildir. Bu minvalde, ayrıntılı bilgilerin varlığı bağı kredi için doğrudan yeterli görülmemeli, her somut olay özelinde ayrı değerlendirme yapılmalıdır.^[195]

Bileşik sözleşmelerde bir sözleşmenin sona ermesi, diğerinin de kendiliğinden sona ermesini gerektirmektedir.^[196] Bununla birlikte tüketicinin cayma hakkını kullanması bağı kredi sözleşmelerinde farklı bir özellik arz etmektedir. TKHK m. 30/3 hükmü tüketicinin mal veya hizmet sözleşmesine ilişkin cayma hakkını kullandığı bir durumda bu hakkın bağı kredi sözleşmesine etkisini düzenlemektedir. Hüküm, caymaya ilişkin bildirim süresi içinde kredi verene de yöneltilmesinin bir tazminat yahut cezai şart yükümlülüğü olmaksızın bağı kredi sözleşmesini de sona erdireceğini öngörmektedir. Buradaki cayma süresi mal veya hizmet sözleşmesine ilişkin olduğundan, bağı kredi sözleşmesindeki on dört günlük cayma süresi geçmiş olsa dahi mal veya hizmet sözleşmesindeki cayma süresi içinde cayma hakkının kullanılarak bildirim kredi verene yöneltilmesi yeterlidir.^[197] Cayma hakkının kullanılarak bağı kredi sözleşmesinin sona erdirilmesi hâlinde, kredi doğrudan satıcı veya sağlayıcıya ödendiğinden kredinin iadesini de satıcı veya sağlayıcı yapar.^[198] Ancak cayma bildirim kredi verene yöneltilmemesi hâlinde, kredi sözleşmesinin de kendiliğinden sona erip ermeyeceği doktrinde tartışmalıdır. Bu konudaki bir görüş, kredi sözleşmesinin temelini mal veya hizmet sözleşmesinin oluşturduğu gerekçeyle kredi sözleşmesinin varlığını devam ettireceği yönündedir.^[199] Diğer

[194] Çabri, *Şerb*, 566; Atamer, *Kredi*, 155.

[195] Benzer yönde Erdemir, “Bağı Kredi,” 33.

[196] Gümüş, *Şerb*, 209.

[197] Çabri, *Şerb*, 567; Özen, “Cayma Hakkı,” 494.

[198] Köksal, “Cayma Hakkı,” 133. Aksi görüşte, Çabri, *Şerb*, 568.

[199] Çabri, *Şerb*, 566; Erdemir, “Bağı Kredi,” 283; Atamer, *Kredi*, 161.

görüş ise mal veya hizmet sözleşmesinin sona ermesiyle birlikte bağlı kredi sözleşmesinin de sona ereceği ancak tüketicinin tazminat veyahut cezai şart ödemekle yükümlü olacağı yönündedir.^[200] Devamla bu görüş kredi bedelinin doğrudan satıcı veya sağlayıcıya ödendiği aksi bir ihtimalde, tüketicinin satıcı veya sağlayıcıdan kredi bedelini iade almasına rağmen kredi veren ile kredi ilişkisinin devam edeceğini ve faiz ödemeye devam etmek zorunda kalacağını ifade etmektedir.^[201]

Kredi veren, bağlı kredilere ilişkin mal veya hizmet sözleşmesinin hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesi riskini üzerinde taşımaktadır. Bu durum kredi verenin satıcı veya sağlayıcı ile ekonomik menfaat birliği içinde hareket etmesinin doğal bir sonucudur. TKHK m. 30/4 hükmünde; mal veya hizmetin hiç ya da gereği gibi tesliminin veya ifasının gerçekleşmediği bağlı kredilere ilişkin sözleşmelerde, tüketicinin sözleşmeden dönme ya da bedelden indirim hakkını kullanması ile satıcı veya sağlayıcının yanında kredi verenin de müteselsilen sorumlu olacağı düzenlenmiştir. Her ne kadar hüküm lafzında yalnızca ayıplı ifanın hukuki sonuçları ifade edilmiş ise de hükmün kapsamına sözleşmedeki kusurlu ifa imkânsızlığı, ayıplı ifa, temerrüt, eksik ifa gibi bütün borca aykırılık hâlleri girmektedir.^[202] Tüketici borca aykırılıklardan kaynaklanan haklarını kredi verene karşı da ileri sürebilir. Kusurlu ifa imkânsızlığında ya da temerrüt ve ayıplı ifada sözleşmeden dönülmesi hâlinde tüketici ödediği taksitlerin iadesini, eksik ifa hâlinde yapılan masrafların ödenmesini kredi verenden talep edebilir.^[203] Benzer şekilde, ayıplı ifada tüketici bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde, o oranda bir indirimin kredi bedeline yansıtılmasını ve ödeme planının değiştirilmesini kredi verenden talep edebilir. Ancak tüketicinin kredi verene karşı aynen ifa talebinde bulunması mümkün değildir. Yine ayıplı ifada tüketici ücretsiz onarım veya ayıpsız benzeri ile değiştirme haklarını kullanması hâlinde de kredi verene karşı bir talepte bulunamaz. Bu talepler yalnızca satıcı veya sağlayıcıya karşı ileri sürülebilir. Bununla birlikte, bu hakların kullanıldığı bir durumda, söz konusu talepler sonuçlanıncaya kadar

[200] Köksal, “Cayma Hakkı,” 132.

[201] Köksal, “Cayma Hakkı,” 132.

[202] Çabri, *Şerh*, 570; Gümüş, *Şerh*, 211.

[203] Çabri, *Şerh*, 571 vd.; Atamer, *Kredi*, 164-5.

tüketıcının kredi verene karşı ödemelerini askıya alabileceği doktrinde ifade edilmektedir.^[204] Tüketıcının uğradığı zararların tazmini için kredi verene karşı tazminat talebinde bulunup bulunamayacağı ise tartışmalıdır. TKHK düzenlemesinde kredi verenin tazminat sorumluluğuna ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Yargıtay da bu konuda farklı kararlar vermektedir. Bir görüşe göre, tazminat ancak kusura bağlı olarak ödenebilecek bir tutar olduğundan tüketici tazminat talebini ancak satıcı veya sağlayıcıya karşı ileri sürebilir.^[205] Diğer görüş ise tüketıcının tazminat talebini kredi verene karşı da yöneltebileceğini kabul etmektedir.^[206]

Kredi verenin müteselsil sorumluluğu bazı sınırlamalara tabi tutulmuştur. Bu kapsamda kredi verenin sorumluluğu, kullanılan kredi miktarı ve ifa tarihinden itibaren bir yıl süre ile sınırlıdır. Kullanılan kredi miktarından anlaşılması gereken kredi sözleşmesine konu olan anaparadır.^[207] Faiz, komisyon ve benzeri masraflar kullanılan kredi miktarına dâhil edilmez. Süre açısından sorumluluk sınırları; mal veya hizmet ifa edilmemişse buna ilişkin sözleşmede yahut bağlı kredi sözleşmesinde belirlenen ifa tarihinden, mal veya hizmet ifa edilmişse bu ifa tarihinden itibaren başlamak üzere bir yıl olarak belirlenmiştir.

[204] Atamer, *Kredi*, 165.

[205] Atamer, *Kredi*, 165-6; Kredi verenin sorumluluğunun bedelden indirim hâlinde o oranda indirim, sözleşmeden dönülmesi hâlinde ödenmiş olan taksitlerin iadesi ile sınırlı olduğu görüşü hakkında bkz. Erdemir, “Bağlı Kredi,” 201-2; Yargıtay 13. Hukuk Daire, E. 2016/10222, K. 2019/12640, 16.12.2019, <https://www.lexpera.com.tr>, Erişim Tarihi: 01.02.2023.

[206] Çabri, *Şerb*, 575; Gümüş, *Şerb*, 211; Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, E. 2016/20787, K. 2019/7451, 19.06.2019, <https://legalbank.net>, Erişim Tarihi: 01.02.2023.

[207] Çabri, *Şerb*, 581.

SONUÇ

Her geçen gün artan finansman çeşitleriyle karmaşık bir işleyişe sahip olan finans sektörü, tüketicilerin her durumda kolaylıkla bilgi sahibi olabileceği ve bilinçli bir şekilde hareket edebileceği bir alan değildir. Özellikle kredi almak isteyen tüketicilerin kredi veren kuruluşlar karşısında zayıf bir konumda olduğu bilinmektedir. AB mevzuatını takip eden hukukumuz için bu durumdaki tüketicileri korumak amacıyla tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin ilk düzenlemeye 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da yer verilmiştir. Ancak düzenlemelerin artan ihtiyaçlar karşısında yetersiz kalması, kanun koyucuyu yeni bir kanun yapımına sevk etmiş ve bu doğrultuda 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kabul edilmiştir. 2008/48 sayılı AB Yönergesi dikkate alınarak hazırlanan bu kanun ile tüketici kredisi sözleşmelerine daha kapsamlı ve ayrıntılı şekilde yaklaşmış, tüketici daha geniş çerçevede korunmak istenmiştir.

6502 sayılı Kanun ile getirilen hükümlerle, tüketici daha sözleşme kurulmadan önce korunmaya başlanmış, kademeli olarak sözleşmenin kurulması ve sözleşme kurulduktan sonraki aşamalarda da bu korunma devam ettirilmiştir. Ön bilgilendirme yükümlülüğü ile başlayan sözleşme öncesi süreçte, tüketiciye tarafı olacağı sözleşmenin olası sonuçları işaret edilmektedir. Sözleşmenin kurulduğu aşamada ise sözleşmenin şekli ve sözleşmede bulunması gereken içerik konularındaki zorunluluklar, tüketiciyi aleyhine olacak olası sonuçlardan korumaktadır. Sözleşmenin kurulmasından sonraki aşamada ise tüketiciye son bir düşünme süresi verilerek cayma hakkı tanınmaktadır. Sözleşme devam ederken, tüketici aleyhine tek taraflı olarak yapılan değişikliklerin engellenmesi de tüketiciyi koruma amacı gütmektedir.

Mevzuatta 7392 sayılı Kanun ile yapılan son değişiklikte tüketicinin "görünmez el" tarafından korunması daha da belirginleşmiştir. Özellikle bir irade beyanı yöneltmeksizin borcunu on dört gün içinde kapatan tüketicilerin cayma hakkını kullanmış sayılması, sigorta yaptırmaya teşvik edilmesi ya da kredi ile ilgisi olmayan ürün ve hizmetlerin önüne geçilmiş olması mevzuatta tüketiciyi koruyan hükümleri derinleştirmiştir.

Tüketiciyi koruyan çok aşamalı ve ayrıntılı hükümler, tüketicinin finansal okuryazarlık konusundaki eksikliğini kapatmakta ancak bu eksikliği gidermemektedir. Bu konuda özellikle kendisine oluşturacağı yükü yeterince düşünmeden kredi alan, sigorta yaptırmakta isteksiz olan tüketicileri örnek

göstermek mümkündür. Tüketiciler salt kanunla değil, aynı zamanda bu konuda verilecek eğitimlerle korunmalıdırlar. Bu durum, 2021 yılında teklif olunan tüketici kredilerine ilişkin AB Yönergesi'nde de tüketicilerin finansal okuryazarlıklarının alınacak önlemler vasıtasıyla artırılması hedefi ile izah edilmektedir. AB mevzuatını takip eden hukukumuz bakımından da çeşitli önlemlerin alınması, tüketicilerin kanunla değil, bilinçli bir birey olarak kendi başlarına korunmasına yardımcı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akipek, Şebnem. *Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi*. 1. Baskı. Ankara: Seçkin, 1999.
- Akipek, Şebnem. “Tüketici Kredileri.” içinde *Milli Şerh: 6502 Sayılı Kanun Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi*, Editörler Hakan Tokbaş ve Özlem Tüzüner, 480-542, İstanbul: Aristo, 2016.
- Akipek Öcal, Şebnem, Özge Uzun Kazmacı ve Esra Hamamcıoğlu. “Bankacılık Sektöründe Kefalet.” içinde *Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları*, Editörler Hakan Tokbaş ve Ali Suphi Kurşun, 123-59. İstanbul: Aristo, 2015.
- Aktürk, İpek Yücer. “Tüzelkişi Tacirin Tüketici Sıfatı.” *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 20, no. 2 (Nisan 2016): 103-28.
- Altop, Atilla. “Türk Hukukunda, Avrupa Birliği Hukukunda ve Uygulamada Tüketici Kavramı.” *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 3, no. 1-2 (2004): 3-14.
- Altop, Atilla. “Bankaların Düzenledikleri Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Akdi Faiz, Erken Ödeme, Temerrüt, Sözleşmede Değişiklik Yapılması, Sigorta Yaptırılması, Bağlı Krediler ve Sözleşmenin Feshi.” içinde *Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler*, Editör Hüseyin Can Aksoy, 411-35. Ankara: Yetkin, 2016.
- Arkan, Sabih. *Ticari İşletme Hukuku*. 24. Baskı. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2018.
- Arkan, Sabih. “Tüketici Kredileri.” *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 18, no. 1-2 (1995): 35-42.
- Arkan, Sabih. “Tüketici Kredisi ve Uygulaması.” *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 15, no. 1 (1989): 19-47.
- Aslan, İ. Yılmaz. *6502 Sayılı Kanuna Göre Tüketici Hukuku*. 5. Baskı. Bursa: Ekin, 2015.
- Atamer, Yeşim M. *Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması*. 1. Baskı. İstanbul: Oniki Levha, 2016.

- Atamer, Yeşim M. “Tüketici Kredisi Hukukunda Reform Projeleri ve Avrupa Birliği Hukuku ile Uyumu.” içinde *Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu*, 241-74. İstanbul: Oniki Levha, 2010.
- Aydoğdu, Murat ve Nalan Kahveci. *Tüketici Hukuku Dersleri*. 1. Baskı. Ankara: Adalet, 2021.
- Aytaç Seyhan, İrem. “Tüketici Kredileri.” Bildiri Türkiye Barolar Birliği Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da Yapılan Değişiklikler ve Uygulamaya Etkileri Sempozyumu. Ankara, 8 Ekim 2022.
- Bahtiyar, Mehmet ve Levent Biçer. “Adi İş / Ticari İş / Tüketici İşlemi Ayrımı ve Bu Ayrımın Önemi.” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 22, no. 3 (2016): 395-436.
- Battal, Ahmet. “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Yönünden Tacirlerin Tüketici Sıfatı.” içinde *Prof. Dr. Ali Bozer’e Armağan*, 313-32. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1998.
- Baysal, Başak. “Tüketici Kredisi (TKHK m. 22-31).” içinde *Yeni Tüketici Hukuku Konferansı*, Derleyen Murat İnceoğlu, 273-325. İstanbul: Oniki Levha, 2015.
- Bilgin Yüce, Melek. “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Tüketici Kredileri.” *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 12, no. 2 (2015): 264-82.
- Bozkurt Yaşar, Sevgi. “6502 Sayılı TKHK’na Göre Tüketici Kredisi Sözleşmeleri.” *Banka ve Finans Hukuku Dergisi* 3, no. 10 (2014): 107-62.
- Ceylan, Ebru. “Kredi Kartlarıyla İlgili 6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Getirdiği Yenilikler.” *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 0, no. 117 (Mart- Nisan 2015): 233-84.
- Çabri, Sezer. *Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi*. 2. Baskı. Ankara: Adalet, 2021.
- Çeker, Mustafa. “Tüketici Hukuku Açısından Bankacılıkta Faiz Uygulamaları.” içinde *Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları 2014-2015*, Editörler Hakan Tokbaş ve Fehim Üçışık, 69-81. Ankara: Bilge, 2015.

- Çınar, Ömer. “Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Hükümleri.” içinde *Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları*, Editörler Hakan Tokbaş ve Ali Suphi Kurşun, 37-69. İstanbul: Aristo, 2015.
- Erdemir, Kıymet. “Tüketici Hukukunda Bağlı Kredi Sözleşmeleri.” Doktora tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, 2021.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. 22. Baskı. Ankara: Yetkin, 2017.
- Gezder, Ümit. *Tüketici Kredisi Sözleşmeleri*. 1. Baskı. İstanbul: Beta, 1998.
- Gümüş, Mustafa Alper. *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi Cilt 1 (Madde: 1 -46)*. 1. Baskı. İstanbul: Vedat, 2014.
- Işıtan, Pelin. “Bankacılık İşlemlerinde Tüketicinin Aydınlatılması Yükümlülüğü.” içinde *Tüketici Hukukunun Güncel Sorunları*, Editör Gözde Zeytin Çağrı, 245-80. İstanbul: Oniki Levha, 2020.
- Köksal, Mehmet. “Tüketici Hukukunun Tipik Bir Aracı Olarak Cayma Hakkı.” içinde *Tüketici Hukukunun Güncel Sorunları*, Editör Gözde Zeytin Çağrı, 109-46. İstanbul: Oniki Levha, 2020.
- Küçükaydın, Emine Aslı. *Tüketicuyu Koruyucu Nitelikli Geri Alma Hakkı*. 1. Baskı. İstanbul: Oniki Levha, 2018.
- Ozanoğlu, Hasan Seçkin. “Tüketici Sözleşmeleri Kavramı (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Maddi Anlamda Uygulanma Alanı).” *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 50, no. 1 (2001): 55-90.
- Özen, Burak. “Tüketici Kredilerinde Cayma Hakkının Kullanılması.” içinde *Makaleler-Tebliğler (2001-2020)*, 481-95. İstanbul: Oniki Levha, 2021.
- Tutumlu, Mehmet Akif. *Tüketici Yargılaması Hukuku*. 2. Baskı. Ankara: Seçkin, 2019.
- Uzun Kazmacı, Özge. “Tüketici Kredileri.” Bildiri Türkiye Barolar Birliği Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da Yapılan Değişiklikler ve Uygulamaya Etkileri Sempozyumu. Ankara, 8 Ekim 2022.

- Ülgen, Hüseyin, Mehmet Helvacı, Arslan Kaya ve N. Füsün Nomer Ertan. *Ticari İşletme Hukuku*. 6. Baskı. İstanbul: Vedat, 2019.
- Üzeler, Rabia Sanem. “Tüketici Hukukunda Bağlı Kredi Sözleşmesi.” Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, 2011.
- Yılmaz, Abdülhamit. *Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri*. 1. Baskı. İstanbul: Oniki Levha, 2018.
- Zevkliler, Aydın ve Çağlar Özel. *Tüketicinin Korunması Hukuku*. 1. Baskı. Ankara: Seçkin, 2016.
- Zevkliler, Aydın ve K. Emre Gökyayla. *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*. 21. Baskı. İstanbul: Vedat, 2021.

İnternet Kaynakları

- 6502 sayılı Kanun gerekçesi, Erişim Tarihi: 01.02.2023: <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0787.pdf>.
- 7392 sayılı Kanun gerekçesi, Erişim Tarihi: 01.02.2023: <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-4260.pdf>.
- Tüketici kredilerine ilişkin 2021/347 sayılı AB Yönergesi teklifi, Erişim Tarihi: 01.02.2023: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2021:347:FIN>.
- İçtihat, Erişim Tarihi: 01.02.2023: <https://legalbank.net>.
- İçtihat, Erişim Tarihi: 01.02.2023: <https://www.lexpera.com.tr>.